

طالب کی نیست کہ آید سوئی ما
تاز بارغ عشق گیرد بوی ما

(اشعار)

تصنیف شدہ

سراج الشعراء، شاہنشاہ عشق، منصور آخر زمان، شاعر ہفت زبان

حضرت سچل سرمستؒ

مرتب، زوار قاضی علی اکبر درازی

بار اول جنوری ۱۹۶۴ء جلد ۵۰۰

بار دوم اپریل ۱۹۶۶ء جلد ۲۵۰

ہدیہ ۱۔ تین روپیہ

سچل سرمست معلم اعظم

سرتاج الشعراء، شاهنشاہ عشق، منصور آفر زمان، شاعر هفت زبان حضرت
 سچل سرمست، روز الست پنهنجي ڪلام الهي الهام مثنوي رهبر نامه جي
 ست ۲۷۱ کان ۲۸۵ تائين ٽن قسمن جي سودي جو بيان عيان ڪيو آهي.
 اهڙي طرح ڪلامن جا ٻئي قسم آهن. هڪ و فلمي گانا، جي واهيا آدمي
 پسند ڪن ٿا، ٻيو ديني ڪلام جي شاگرد ۽ عام قسم جا آدمي ۽ اديب پسند
 ڪن ٿا. ٽيون رنداني ۽ حقاني ڪلام، جنهن کي عاشق ۽ طالب حق چاڻيند
 ڪن ٿا. هن سرمست الستي ۽ عاشق ازلي جو ڪلام الهي، الهام رنداني
 ۽ حقاني آهي جو عام جي فهم، فراست ۽ عقل ادراڪ کان مٿي آهي. ٻي
 شاعرن فقط پنهنجي دليس جو احوال ٿو آهي. مگر هن آل ورلد عاشق
 ساري دنيا جي ملڪن ۽ ساري دنيا جي عاشقن جو احوال پنهنجي شعر
 ۾ ڏيکاريو آهي ۽ نهايت عجيب ۽ انوکا مثال پيش ڪري پاڻ کي

نست ۽ خدا کي هست ڪري ثابت ڪيو آهي. ساري دنيا ۾ ڪوبه شاعر اهڙا
نصيحت آموز سبق سيکاري نٿو سگهي.

پارسي ۾ رهن جوڙهه مثنويون لکيل آهن. هي رهبرنامه انهي سلسلي
جو چوٿون نمبر مثنوي آهي. باقي رهيل چار مثنويون شائع ٿي ويون
آهن. سندس پارسي شعر ۾ فرمايل آهي.

اين سخن عشق است في از شاعرليت

ڪي خان دانشد اين اشعار ها

معنى :- هيءُ سخن عشق جو آهي، شاعري نه آهي. مگر چئن کي ڪهڙي
جان پوندي.

اين حقيقت ترا اثر نڪند

چونڪه هستي تو سا ڪن بيشي

معنى :- هيءُ حقيقت توتي اثر نه ڪندي جو تون جهنگلي ماڻهون آهي.

الفقيه، قاضي علي اڪبر درازي

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

رهبان نامه

۱. بشنوی این کیفیت حال
۲. کیست بهان کس که بیان میکند
۳. گوینده اوست نگویند
۴. کیستم و کیستم و کیستم
۵. در بحر حیرت افتاد ایم
۶. غیرت این است که تا من کم
۷. طاعت و تقوی ای بدیوار زن
۸. هست پراز درد در ساله همین
۹. رهبان نامه است عجایب کتاب
۱۰. ای تو نباشه بودا و جابجا
۱۱. این سخن و حرف نباشد ز ما
۱۲. محو کنی قیل و گهر قال را
۱۳. سمرز اسرار عیان میکند
۱۴. جوینده اوست نجوینم
۱۵. خویش نمی دانم تا چیه
۱۶. گاه درین عبرت افتاده ایم
۱۷. یاشه بی قیمت و یالاشیم
۱۸. قلعه مستی بجای لشکر
۱۹. بادل خوانی تو حواله همین
۲۰. آنکه بر آرد همه پرده حجاب
۲۱. هم چپ و راست بهی هر کجا
۲۲. گویا اوست شنوای فتا

مثنوي رهبرنامہ (سندي ترجمہ)

- ۱۔ هي سموري حقيقت حال جي ٻڌ۔ بيوسپ ڦيل قال چڙي ڏي۔
 - ۲۔ اهو ڪير آهي جو هي بيان ظاهر ڪري ٿو؟ اهو ڪير آهي جو الله جا فحفي راز ظاهر ڪري ٿو؟
 - ۳۔ چونڌڙ اهو آهي ۽ نه مان چونڌڙ آهيان۔ ڳولهندڙ اهو آهي مان ڳولهندڙ نه آهيان۔
 - ۴۔ مان ڪير آهيان مان ڪير آهيان مان ڪير آهيان؟ مان پاڻ نٿو ڄاڻان ته ڪير آهيان۔
 - ۵۔ مان حيرت جي درياهه ۾ پيو آهيان۔ ۽ ڪڏهن انهيءَ عبرت ۾ غلطان آهيان۔
 - ۶۔ عبرت ايها اقر ته مان ڪير آهيان؟ يا ته مان بي بهاشي آهيان يا ڪاشي نه آهيان۔
 - ۷۔ عبادت ۽ پرهيزگاري کي پت سان هڻ۔ هستيءَ جي خيالي قلعہ کي ڊاهي ڇڏ۔
 - ۸۔ هي رسالو درد سان پڙيل آهي۔ هي احوال تون دل سان پڙھ۔
 - ۹۔ هي رهبرنامہ عجيب ڪتاب آهي۔ اهو ڪتاب حجاب جا پٿر ڊاهڻا ٿي ٿو۔
 - ۱۰۔ ارا تون آئين ٿي ڪونه هرجا اهو پاڻ آهي۔ غور سان ڏس ته سچي کٻي هر هنڌ هو آهي۔
 - ۱۱۔ هيءُ سخن ۽ اکر منهنجا چيل نه آهي۔ اي جوان ٻڌ ته چونڌڙ هو پاڻ آهي (ڪلام الهي)
- الهام انهيءَ کي سڏجي ٿو

۱۲. ماکه خیال برم در خیال

۱۳. وصل بهین ست ز خود رفتنی

۱۴. چون تو خود رفتی او میثوی

۱۵. بگذری از خویش خودی البو

۱۶. روی تو چون از خود برتافتی

۱۷. هر که بگوید که گرفتار ماه

۱۸. هست غلط گفتن و رایخین

۱۹. آید در برج فلک همتاب

۲۰. چونکه ز برج آرد بیرون سر

۲۱. وای کنی وای بر احوال خود

۲۲. ای که تو هم، چو من، روشنی

۲۳. ما و منی دان که چو بر جیت بود

۲۴. بگذری از من که تو روشنی شوی

۲۵. آمد در خیال مثل دیگرے

که بفرایم گهی در وصال

هجر بود با خود پیوستنی

گر تو بخود هستی دو میثوی

تا بتو گردد همه روزی فروز

از خود رفتی و خدایافتی

می شود آن بدر منیر سیاه

نیست گرفتار بهین مہ بین

تیه شود یک و سه دم در حجاب

روشن آن گردد باز یب تر

تا نشناسی قدر حال خود

لیک تو افتاده بما و منی

ذات تو کم می کند آن تیه بد

ز تو بیرون آتی و روشن شوی

اینکه بیان میکنم آن هر مری

- ۱۲۔ مان خيال آهيان ۽ وچان به خيال ڏانهن ٿو۔ ڪڏهن فراق ۾ آهيان ڪڏهن سال ۾ آهيان۔
- ۱۳۔ پاڻ وچائن وصال آهي۔ پاڻ وچي آڻڻ فراق آهي۔
- ۱۴۔ جڏهن تون پاڻ وچائيندين ته هونتي پوندين۔ جڏهن پاڻ وچي آڻيندين ته به تي پوندين
(يعني هو پيو ۽ تون پيو۔ جيڪڏهن تون نڪري ويو ۽ فقط هور هيو ته هيڪڙائي آهي)
- ۱۵۔ پاڻ کي وساري ڇڏ ۽ خودي کي سارهي ڇڏ ته تو ۾ ڏينهن واري روشني پيدا ٿئي۔
- ۱۶۔ جڏهن تون پاڻ کان منهن ڦريندين ته تون پاڻ کان ويندين ۽ خدا حاصل ڪندين۔
- ۱۷۔ هر ڪو چوي ٿو ته ڇنڊ گرهڻ وقت۔ چوڏهين جو روشن ڇنڊ ڪارو ٿئي وڃي ٿو۔
- ۱۸۔ ائين چوڻ غلط آهي۔ اهو روشن ڇنڊ گرفتار نه آهي۔
- ۱۹۔ ڇنڊ آسمان جي برج ۾ اچي وڃي ٿو۔ غروب جي ڪري ٻي ٽي ساعتن پري ۾ اچي وڃي ٿو۔
- ۲۰۔ جڏهن ڇنڊ انهيءَ برج کان ٻاهر نڪري ٿو ته ساڳي اهو ڇنڊ روشن ٿئي ٿو۔
- ۲۱۔ پنهنجي حال تي افسوس صد افسوس ڪر۔ جو پنهنجي حال جو قدر نٿو سمجهين۔
- ۲۲۔ او! تون روشن ڇنڊ وانگر آهين۔ مگر تون خودي ۾ غرق آهين۔
- ۲۳۔ خودي کي تون اهو برج ڪري سمجه۔ ۽ اهو خراب برج تنهنجي ذات کي گهٽائي ٿو۔
- ۲۴۔ انهيءَ خودي کي ڇڏ ته تون روشن ٿئين۔ انهيءَ کان ٻاهر نڪر ته تون روشن ٿئين۔
- ۲۵۔ منهنجي خيال ۾ ٻيو مثال اچي ٿو۔ جو مان اهو مختصر نموني بيان ڪيان ٿو۔

۲۶. جسم تو مانند بر وجه بود
باتن کے باز عروجے بود
۲۷. در نفس خاکی آن پاک نور
منزل کرده ست دوم بی قصور
۲۸. چون ز نفس خاکی آزاد شد
نور شد و نور شد و شاد شد
۲۹. حاصل این منزل جز در نیست
در دمسے را نه در در نیست
۳۰. طالب صمدی طلب درد کن
در طلبی درد بخود درد کن
۳۱. کن تو یقین طالب این درد شو
در صف مردان تو هم مرد شو
۳۲. درد کشاید هم در معرفت
درجه عالی ست شود حاصلت
۳۳. نیست بجز درد بحق هیچ راه
آن که گذار ایکنده شاه شاه
۳۴. در گذر از کفر تو اسلام و دین
درد تو بر گیر تو آفرین
۳۵. درد بود در مہر را و حنذا
شاه شوی گر تو بیاشی گدا
۳۶. حاصل یک ذرہ دردش کنی
قلعہ ہستی تو بد مہ شکنی
۳۷. کس نرسیدہ است بجز درد و غم
روز شبان عاشق را غم الم
۳۸. درد ز اسرار خبر می دہد
جان و دلی را چہ اثر می دہد
۳۹. آرد در مستی و در قصل و
بشنوی این حال تو ای راہر

۲۶. تنهنجو جسم انهيءَ برج مثال آهي. سو تون جسم سان ڪئين عروج کي رسنديين؟

۲۷. انهيءَ خاڪي پيڇري ۾ هي پاڪ نور. ناحق اچي ٻه ٽي گهڙيون مهان ٿيو آهي.

۲۸. جڏهن انهيءَ خاڪي پيڇري مان آزاد ٿئي ٿو. ته اهو ساڳيو نور جي نور ٿي خوشي ٿئي ٿو.

۲۹. ايا منزل سواءِ درد جي حاصل ٿي نٿي سگهي. جنهن کي درد نه آهي سو مڙو نه آهي.

۳۰. جيڪڏهن تون خدا جو طالب آهين ته درد جي طلب ڪر. جيڪڏهن درد جي طلب ڪنديين ته مڙو ٿيندين.

۳۱. تون يقين آڻ ۽ درد جو طلبگار ٿئي ۽ مڙو ٿي قطارن ۾ مڙو ٿي.

۳۲. درد معرفت جو درد اڙو کولي ٿو. ۽ انجي ڪري توکي عالمي درجہ حاصل ٿيندو.

۳۳. درد کان سواءِ ٻي ڪا حق جي راءِ ڪانهي ۽ اهو فقير کي شاهنشاہ ڪري ٿو.

۳۴. ڪفر ۽ اسلام کي تون در گذر ڪر. تون درد حاصل ڪر. آئين جي لائق ٿين.

۳۵. درد الله جي راءِ جو رهبر آهي. ۽ ان ڪري تون بادشاهه ٿيندين اگرچہ گدا هجن.

۳۶. هن جي درد جو درد حاصل ڪر. هستي جو قلعو تون بيڪڊ ۽ ڀڄ.

۳۷. ڪوبه درد ۽ غم کان سواءِ منزل تي نه پهتو آهي. عاشقن کي رات دينهن درد ۽ غم آهي.

۳۸. درد اسرارن جي خبر ڏئي ٿو. جان ۽ دل تي ڪهڙو نه اثر پيو اڪري ٿو؟

۳۹. درد مستي ۽ موج ۾ آڻي ٿو. اي پانڌيرا هي حقيقت ٻڌي ڇڏ.

۴۰. در بحالات بوجد آورد
 ۴۱. درد گه گل لسان کند
 ۴۲. درد بود از همه عالی مقام
 ۴۳. بگذرے از خواجگے و بندگی
 ۴۴. تو چه شئیے خویش راوانے کنے
 ۴۵. اول ای طالب خود را شناس
 ۴۶. جمله او هست تا تو نیستی
 ۴۷. ای تو خیالستی و آن هم خیال
 ۴۸. نیست تحرک بجز از ذات حق
 ۴۹. کو تو کجائے و کجائی کجا
 ۵۰. بگذری از تعلق درودگی
 ۵۱. این نفسی را تو فراموش کنی
 ۵۲. مرغ مکرانے تو نه لامکان
 ۵۳. زین نفس خاکی تو پر واز کن
 درد بدر گاه غسلای برد
 نیز گه غسل لسان کند
 درد همه ذات بود و اسلام
 زاهدی دعا بدے و زندگی
 و آن تو بگو متے و یا هم نئے
 آمد آن یار که در صد لباس
 نیستی و نیستے و چیتے
 نه بفراق است نه اندر وصال
 پیر هو الحق بیدار این سبق
 یار به رنگ شده جا بجا
 تانده بے بادل افسردگے
 بعد از آن لغو انا الحق زنی
 جای تو باشد قدر خود بدان
 بگسلی این دام نفس را شکن

۱۵. درد و جد ۽ حال ڀرڻي ٿو. درد غلامي جي درگاهه ڏانهن وٺي وڃي ٿو.

۱۶. درد ڪڏهن زبان کان ڪنڊ ڪري ٿو. ڪڏهن نصيح زبان ڪري ٿو.

۱۷. درد جو سڀني کان وڏو درجو آهي. درد ڪل ذات آهي ۽ سلامتي آهي.

۱۸. وڏا ڇڻ ڇڏي ڇڏي ڇڏي ڇڏي. نراحد ۽ عابد صحت کي ڇڏي ڇڏي.

۱۹. تون ڪهڙي شئي آهين پاڻ کي ڇا تون سمجهين. تون ڏي شئي آهين يا ڪجهه نه آهين.

۲۰. اي طالب پهرين پاڻ کي سڃاڻ. اهو يار سون لباس ۾ اچي ٿو.

۲۱. ڄمڻ آهي تون ڪجهه نه آهين. تون ڪجهه نه آهين. تون ڪجهه نه آهين.

تون ڇا آهين؟

۲۲. تون خيال آهين ۽ هو به خيال آهي. نه فراق آهي ۽ نه وصال آهي.

۲۳. ڪا به چيز انهي حق جي ذات کان سواءِ نٿي ڇري. پير عيڊ الحق مون کي ايهو سبق ڏنو آهي.

۲۴. تون ڪٿي آهين تون ڪجهه نه آهين. يار هر رنگ ۾ جا بجا آهي.

۲۵. دردي جي تعلقات کي ڇڏي ڇڏي. دل کي اُداس نه ڪر.

۲۶. هن پيڇري کي وساري ڇڏ. تنهن کان پوءِ انا الحق جو نعرو هڻ.

۲۷. هن مڪان جو تون پکي نا آهين. لامڪان تنهنجي جاءِ آهي تون پنهنجو قدر سڃاڻ.

۲۸. تون هن خاڪي پيڇري کان مٿي اڌام. هن ڦاهي کي ٽوڙ ۽ پيڇري کي پيڇ.

۵۳. صورت موم تواند خیال
بگذری زین صورت فلک نکال
۵۵. خیال تو بر دار که تو نیستی
وان به یقینی تو هم او هستی
۵۶. هست و نیست همه خیال تو
باشد موج و بهر حال او
۵۷. مستی تو نیست بود مستیش
مستی تو نیست بود مستیش
۵۸. عاشق و معشوق همه او بود
جان دل و زشت او نیک او بود
۵۹. تو تو منش چه بود حیل و کز
بر من خود شود آشفته تر
۶۰. خویش بخود او بناید جمال
گاه به احوال که اندر مقال
۶۱. گاه چو غواص بدریادرون
گاه بگفتار برآید برون
۶۲. گاه می گوید که منم کیستم
گاه می گوید که منم کیستم
۶۳. گاه می گوید تالین تران
جسم و دل همچان همه جانان است
۶۴. آنچه بگفتیم همه نشان دوست
آدم و حوا و چه شیطان را
۶۵. غیر بدان جسم و دل و جان را
این همه او باشد جبریل نیت
۶۶. آدم و حوا و عسرا از یل نیت
و در کنه از خود او با هم
۶۷. ای ز من که نامش نه نامها

۵۵۔ تنهنجي خيال ۾ هي دهر واري صورت ويٺل آهي۔ هن مگر واري خاڪي صورت کي ڏسج۔

۵۶۔ خيال ڪندي ڇڏي تون ڪجهه نه آهين۔ يقين سان ڄاڻ ته سڀ ڪجهه هو آهي۔

۵۷۔ تنهنجي هست ۾ نيت ساجو سمورو خيال۔ هن جي هر حال سان موجود هجي۔

۵۸۔ تنهنجي هستي ڪانه آهي ايواهنجي هستي آهي تنهنجي هستي آهي ايواهنجي هستي آهي۔

۵۹۔ عاشق عشق هو آهي۔ جان ۾ دل، نڪ ۾ بد هو آهي۔

۶۰۔ هنجونئون ننئون حسن ڪڍڙو نه جلاو وارو آهي۔ هرنهنجي حسن تي پاڻ پريشان ٿئي ٿو۔

۶۱۔ پنهنجو پاڻ کي پنهنجو مثال ٿيڪاري ٿو۔ ڪڏهن حال ۾ آهي ڪڏهن حال ۾ آهي۔

۶۲۔ ڪڏهن توڻي وانگر دريا ۾ اندر آهي۔ ڪڏهن ڳالهه ٻولهه ڪرڻ لاءِ ٻاهر اچي ٿو۔

۶۳۔ ڪڏهن چوي ٿو ته مان ڪجهه نه آهيان۔ ڪڏهن پڇي ٿو ته مان ڪير آهيان۔

۶۴۔ ڪڏهن پاڻ رب ارڻي چوي ٿو۔ ڪڏهن پاڻ "نن توڻي" جواب ڏئي ٿو۔

۶۵۔ جيڪي به مان اظهار ڪريان توڻي هين جو نشان آهي جسم ۾ جان سڀ هن هنجو آهي۔

۶۶۔ تون جسم دل ۽ جان کي غير نه سمجه۔ حضرت آدم، نبي ۽ پڻ شيطان کي غير نه سمجه۔

۶۷۔ آدم ۽ حوا، عزرائيل ۽ جبرائيل ڪجهه نه آهن۔ هي سڀ هو پاڻ آهي۔

۶۸۔ ڪنالي منجهان سڀ نالا پيدا ٿيا آهن۔ پاڻ کان اڳي ڪو دور ڪن

۴۸. نیست کسی را بجزش اختیار

۴۹. این همه گفتار ز گفتار اوست

۵۰. این همه رفتار ز رفتار اوست

۵۱. فی بود آن شئی که بجز حق بود

۵۲. گاه بفرمود که انا عبده

۵۳. کل بیوم هو فی شان نمود

۵۴. هست روز این روزات او

۵۵. شاغل گردد به کارها

۵۶. رنگ مهرنگ گرفته است این

۵۷. گاه بسیار ز نارها

۵۸. مولای من خواهی عهد حق هست

۵۹. او نمود دست مرا ره یقین

۶۰. از کذبم دیگر باینده است

۶۱. کرد مرا واقف اسرار او

که بستر از آرد که بقیار

این همه امرار ز امرار اوست

این همه اشعار ز اشعار اوست

از هر شئی لغو زانا الحق بود

یا ز بفرمود که انا احده

که بود دست گهی بی وجود

اولی صفات است همه ذات او

که شود گاه بگفتارها

گاه بفرمود که فی المسامین

گاه بسم در کف هر بارها

ز آنکه کس انکار کند احمق است

بست همون بادشمارین

جزعه از می بچشاییده است

مستم من بنده خریدار او

۶۸. هن کان سواء ڪنهن کي به اختيار ڪونهي. ڪڏهن ترار ۾ آهي ڪڏهن بقرار آهي.

۶۹. هي سموري گفتار هن جي گفتار آهي. هي سمورا راز هن جا راز آهن.

۷۰. هي سموري رفتار هن جي رفتار آهي. هي سمورا شعر هن جا شعر آهن.

۷۱. ڪابه شيءِ ڪان آهي ڇا حق کان ڌار آهي. هر شيءِ مان انا الحق جو آواز اچي ٿو.

۷۲. ڪڏهن فرمائي ٿو ته مان عبد آهيان. ڪڏهن فرمائي ٿو ته مان احد آهيان.

(هي رسول پاڪ ڏانهن اشارو آهي. حديث آهي ته ”انا احمد بلا ميم جي آهيان

يعني مان احد آهيان.)

۷۳. رُڪل يوم هُوَ في شان هي ڪلام الله شريف جي آيت آهي. هر ڪنهن ديني ۽ دنيوي

ڪردار وٺندو آهي. ڪڏهن وجود ۾ آهي ڪڏهن بي وجود آهي.

۷۴. هي راز سڀ هن جا راز آهن. هي صفات هن جي ذات آهي.

۷۵. سڀ ڪنهن ڪم ۾ هوشمندان آهي. ڪڏهن ٻڌي ٿو ڪڏهن ڳالهائي ٿو.

۷۶. ڏس ٻي رنگ ڇا ته رنگ وڌو آهي ڪڏهن ڪانرا آهي ته ڪڏهن مؤمن آهي.

۷۷. ڪڏهن جتيو پاڻي ٿو. ته ڪڏهن هر رهت ۾ تسبيح ڪشي ٿو.

۷۸. منهنجو مرڻي خواجه عبد الحق آهي. جيڪو هن جو منڪر آهي سوا حق آهي.

۷۹. هن مون کي يقيني جي راه ڏيکاري آهي. هوسيني عارفن جو باه شاه آهي.

۸۰. ڪوڙ ۽ وڏائي کان مون کي آزاد ڪيو آهي. هن مون کي وحدتي شراب جو ڍڪ پياريو آهي.

(نوٽ) ڪٿي آهي محڪم الدين سيلاني جو فيض؟ ڪٿي آهي ڪنهن ٻي جي دعا

جو اثر؟ (مؤلف)

۸۱. هن مون کي الله جي اسرارن مان واقف ڪيو آهي. مان هن جو نوڪر آهيان

هو منهنجو خريدار آهي.

۸۲. با چو یک ذره ز خورشید او
 ۸۳. با من یک روز نصیحت نمود
 ۸۴. کز تن حنا که ندارم تیر
 ۸۵. ای پیر از خویش تنی دور شو
 ۸۶. خویش را با کن تو بجان بشو
 ۸۷. نشوی آن خواجه بنای غلام
 ۸۸. گشت درون قطره یای کم
 ۸۹. بستم دریای نیم قطره
 ۹۰. نام بودیم درین بحر شور
 ۹۱. درین غائب شد دریای گران
 ۹۲. دانه گوید همه آن خاص عام
 ۹۳. قطره همین است دریا بگشت
 ۹۴. بودن مارفت بیک باری
 ۹۵. بودن آن بحر شد ای قفا
- کرد ز بد کاره مارا نکو
 چندان در خوش مرامی فرو
 جسم برفت و شده زیر و زبر
 عین مشو اگر و مذکور شو
 جان در عین فتا تو مگو
 اوست تو تا سپهر نه و السلام
 قطره زند از سبب بحیرم
 نیست مرا هیچ درین خطره
 ناگاه آورد بهمان بحر زور
 پرده بینداخت چه پر بهمان
 ذره کجا کرد در شمس نام
 واقف نه هر کس ازین تراست
 بستم یک بار از آوارگی
 منی که بحالیم کجا کجا

۸۲. مان هنجي نور جو جزو آهيان. هن مون کي بد ڪار مان نيڪ ڪار بڻايو آهي.

۸۳. هن مون کي هڪ دينهن هدايت ڪئي. ۽ مون پرايڻو جوش پيدا ڪيائين.

۸۴. جو مون کي هن خاڪي جسم جي خبر نه رهي. منهنجو جسم هليو ويو ۽ مائينز بڻجي وئس.

۸۵. اي ڀٽ ٻٽون پاڻ (خودي) کان پري ٿي. تون غير ٿي، مگر پاڻ ڏاڪر مذڪور ٿي.

۸۶. تون پاڻ کي ڇڏي بي جان ٿي. اکين ۾ جاءِ ڏڪري ڦٽا ڇڻو.

۸۷. نه تون خواهه ٿي ۽ نه غلام ٿي. سڀ هو آهي تون ڪجهه آهي توتي سلامتي هي.

۸۸. قطرو دريا ۽ سمانجھي ويو هنن ڪري قطرو دريا ۽ جو درهڻي ٿو.

۸۹. مان دريا آهيان قطرون آهيان. انهي ڪري مون کي ڪوبه خطرو نه آهي.

۹۰. مان شورداري دريا ۽ گم هيٺ. مگر اوچتو انهي دريا مون کي زور سان ٻاهر

ڪڍيو.

۹۱. مون ۾ اهو آگاهه دريا سمانجھي ويو. مگر منهنجي اکين تي پڙ ڏاڍي ويا.

۹۲. سڀ خاص ۽ عام هن کي ڏاڻو چوي ٿو. ذرا تي بچ جو نالو ڪئين پئجي سگهي ٿو.

۹۳. هي قطرو آهي ۽ دريا به آهي. انهي راز کان سڀ ڪو واقف نه آهي.

۹۴. هڪ دفع منهنجو هٿ (هستي) هلي ويئي ۽ هڪ دفع اڃا ئي پنڪڙ کان آزاد ٿيڻ.

۹۵. اي جوان هستي اهو سمجھ ٿيو. مان ڪٿي آهيان مان ڪٿي آهيان ڪٿي.

۹۷ ای پیر این قال بجز حال نیست^د

۹۸ قال و حالست همه یکسان بود

۹۹ موج ز در یای چو بیرون قنار

۱۰۰ دشت همه سیل زور یا شود

۱۰۱ گرنه زنده موج بهان آب کو

۱۰۲ خوابه منصور که پنهان سال

۱۰۳ از سر لوحه بیان می نمود

۱۰۴ عاقبت آن حال پراو غلبه کرد

۱۰۵ بهتر آن قال که شد بالیقین

۱۰۶ قال همه حال پیری اگر

۱۰۷ ای ز دعا بگذرد ز بدو عا^د

۱۰۸ تا ز دعا خلق رجوعت کنند

۱۰۹ گر چه دعای تو شود مستجاب

۱۱۰ خیال تو گر دید به افزون خودی

این همه حال است درین قال نیست

دان بقیین هر دو از جانان بود

بر طرف دشت چنان رو نهاد

بعد از آن سبزه صحرای بود

تا که بصحرای رخ سیلاب او

کوی بگو شهر می کرد و قال

با همه مخلوق عیان می نمود

بنمود شد نعره انا الحق بزود

اندر حالت برود پنهان

یا تو بگفتیم شنوای پیر

این دو و حجاب اند میان خدا

طالب را در طلبش راه زنند

در راه این کردی خود را خراب

بگذری از خود بگویم بن خودی

وله (عشق از خود رفتگی)

۹۶. اي پٽ! هي ڦال حال کان سواءِ نه آهي. هيءُ سڀ حال آهي ڦال نه آهي.

۹۷. ڦال ۾ حال سڀ هڪ آهن. يقين سان ڄاڻ ته پئي محبوب کان آهن.

۹۸. جڏهن چولي درياءَ کان ٻاهر اٿي ته بيابان جي طرف رخ ڪيائين.

۹۹. بيابان سارو درياءَ جي وهڪري هيٺ اچي ٿو. انهيءَ کان پوءِ بيابان سرسبز ٿئي ٿو.

۱۰۰. جيڪڏهن درياءَ اهڙي طرح لهريون نه هڻي ته هيءُ سيلاب جو رخ بيابان جي

طرف ڪيائين ٿين.

۱۰۱. خواجہ منصور پنجاہ سال. شهر جي ڳلي ڳلي ۾ وعظ ٿي ڪيا.

۱۰۲. توحيد بابت پرچار ٿي ڪيائين. ۽ سموري خلق کي ظاهر ڪري ٿي ڏيکاريا ٿين.

۱۰۳. پيچاريءَ ۾ انهيءَ حال هن تي غلبو ڪيو. جو بيخود ٿي اڌا الحق جو نعرو هڻڻ لڳو.

۱۰۴. بهتر ڦال اهو آهي جو يقين سان هجي. اهڙي طرح حال جي طرف کڻي وڃي.

۱۰۵. جيڪڏهن مون کان پڇين ته ڦال سمورو حال آهي. اي پٽ ٻڌ توکي ٻڌايل ٿو.

وله

۱۰۶. تون دعاءَ ۾ بددعا کان مٿي چڙهر. هيءُ به حجاب خدا جي وچ ۾ آهن.

۱۰۷. دعا کان خلق جي رجوعات مٿي ٿي. طالب کي سندس طلب جي راه ۾ رندڪ وڃي ٿي.

۱۰۸. جيڪڏهن تنهنجي دعا مستجاب ٿئي ٿي. جڏهن تون پنهنجي راه کي خراب ڪيو.

۱۰۹. تنهنجو خيال جيڪڏهن خوديءَ ڏانهن وڌي. ته پاڻ وساري بيخود ٿي وڃي.

- ۱۱۰۔ علت ابلیس بدان این بود
 ۱۱۱۔ از تو یقین دان بخدا راه نیست
 ۱۱۲۔ از جهت آنکه وجود از یکه
 ۱۱۳۔ هست و خود آن حق غیر خدا
 ۱۱۴۔ اهل وحدت که بگویند این
 ۱۱۵۔ آنچه بود هسته مری بود
 ۱۱۶۔ ای تو نه پندار که راه خطا
 ۱۱۷۔ بسو عظیم است این راه حکمت
 ۱۱۸۔ ای پس پندار نگردد اگر
 ۱۱۹۔ خود بین هرگز نه خدا بین شود
 ۱۲۰۔ عشق که در دل بود آن دل بود
 ۱۲۱۔ دل که بود مستغرق در داو
 ۱۲۲۔ آن دل که در دیر پر آباد شد
 ۱۲۳۔ آن دل باشد که پراز دواو
 لغت برادرست که خود بین بود
 سالک آن نیست که آگاه نیست
 بیش نبود تو نیاری شک
 نیست و خودی دیگر ای فتا
 آنچه نباشد خود نبود به بین
 گر تو بدانی رب تعالی بود
 نیست و جوئے و گرای فتا
 پس ز ما جمله وجودی خداست
 کی بر سے یا حق ای مستبصر
 اوست خدا بین که از خود رود
 عشق که در دل بود گنل بود
 دل بود آن نبود مرد او
 در دهر جهان و آن که بهان شاد شد
 تا که زوین و دنیا سر داد

۱۱۰. ڄاڻ ته هي شيطان جي علت آهي. لغت هن تي ٿي جو هو پاڻ کي ڏسندڙ هو.
۱۱۱. تون يقين ڪرتو هي خدا جي راڻ آهي. سالڪ اهو نه آهي جنهن کي آگاهي نه آهي.
۱۱۲. انهيءَ طرف کان هيءُ وجود هڪ آهي. تون شڪ نه آڻ ته گهڻا آهن.
۱۱۳. اي جوان وجود اهو هن آهي. وجود کي غير خدا يا پيو نه سمجهو.
۱۱۴. وحدت وارا جو ائين چوڻ ٿا ته جيڪو نيت نه آهي سو هست نٿو ٿئي.
۱۱۵. جيڪي حڪم آهي موليٰ جي هستي آهي. جيڪڏهن تون ڄاڻي ته اهو رب تعاليٰ آهي.
۱۱۶. اي جوان تون سمجه ته وجود کي پيو چوڻ خطا جي راڻ آهي.
۱۱۷. هيءُ وڏي غلطي آهي ۽ خطا جي راڻ آهي. مون کان پڇين ته هي سمورو وجود خدا آهي.
۱۱۸. تون سمجه ته جيڪڏهن تون اهو قبول نٿو ڪرين ته پوءِ اي معتبر اخذ کي تون هڪڙي رهنديين.

۱۱۹. پاڻ کي ڏسندڙ ٿئي مگر خدا کي ڏسندڙ ٿئي. خدا کي ڏسندڙ اهو آهي جو پاڻ وڃائي ٿو.

وله

۱۲۰. جيڪڏهن دل ۾ عشق آهي ته اها دل آهي. جيڪڏهن دل ۾ عشق نه آهي ته هو دل مٽي آهي.
۱۲۱. دل جا درد کان خالي آهي. اها دل نه آهي ۽ نه اهو مرد آهي.
۱۲۲. اها دل جا درد سان آباد آهي. ڄاڻ ته ٻيهي جهان ۾ اها خوش آهي.
۱۲۳. اها دل جا هن جي درد سان ڀريل آهي. اها دين ۽ دنيا کان سرور آهي.

۱۲۳. تا تو متا به زره عشق سر
میشوے اندر دو جهان بهر
۱۲۵. عشق اکیرے اگر تمی کند
شان شهبانی نگر ت می کند
۱۲۶. آن دل خوش شد که در دمنش
از همه عالم بکند غافلش
۱۲۷. رست بهمان دل ز همه گفتگو
تا که مکان شه عشق اندر او
۱۲۸. دل جو یکی هست خدا هم بکیت
دستی هم یک شد لایستی
۱۲۹. عشق کسی را که بیدل جای کرد
عاقبت آن دار چه برپای کرد
۱۳۰. در دل کس عشق بحسب انمود
سرفرد در دو جهان وانمود
۱۳۱. ای دل در عشق تو دیوانه باش
بر شمع حسن چو پروانه باش
۱۳۲. هست بحسب عشق که دیوانه دل
آن دل نبود مگر از آب و گل
۱۳۳. ای دل جز عشق تو بیگانه
بلکه حسرتی ویرانه
۱۳۴. در تو نباشد اثر عشق او
بی ای از مردگی زنده شو
۱۳۵. مرده دل آنست که در در نیست
عاشق آن که ز رخ زه نیست
۱۳۶. دل ز سبب و سبب روشن شود
زنده همیشه همه گلشن شود
۱۳۷. زنده دل آنست که در و شاه عشق
عشق چه باشد که بوالله عشق

۱۲۴. عشق جي راءِ کان منهن نه هٽاءِ. ته تون پنهنجي جهانن ۾ ڦاٽي وارو ٿيندين.

۱۲۵. عشق جيڪڏهن توکي قيد ۾ ٻڌائي ٿو. ته تنهنجو شاهنشاهي شان ڪري ٿو.

۱۲۶. اها دل خوش آهي جنهنجي منزل مقصود در آهي. اهو درد کيساري عالم کان غافل ڪري ٿو.

۱۲۷. اها دل پڻي قاف مقال کان آزاد آهي. جنهن دل ۾ عشق پنهنجو گهر بڻائي ٿو.

۱۲۸. جئين دل هڪ آهي تيئن خدا به هڪ آهي. هن ۾ شڪ نه آهي جو دوستي به هڪ آهي.

۱۲۹. عشق جيڪڏهن ڪنهن جي دل ۾ جاءِ ڪئي. ته انهيءَ جاءِ ۾ بنياد مضبوط ٿيو.

۱۳۰. جنهن دل ۾ عشق تجھو ڏيکاريو. ته هن کي پنهنجي جهانن ۾ خدا جو راز ڏيکاريو.

۱۳۱. اي دل تون عشق ۾ ديواني ٿي. ۽ حسن جي شمع تي پراونده ٿي.

۱۳۲. دل جا عشق کان خالي آهي سا ويران آهي. اها دل نه آهي مگر پاڻي ۽ مٽي آهي.

۱۳۳. اي دل تون عشق کان سواءِ بيگاني آهين. بلڪ تون غراب ۾ ويران آهين.

۱۳۴. تون ۾ هن جي عشق جو اثر نه آهي. هاڻ هاءِ انهيءَ موت مان جيترو ٿي.

۱۳۵. مثلاً دل اها آهي جنهن ۾ درد نه آهي. عاشق اهو نه آهي جهڙو جو رنگ پيلو نه آهي.

۱۳۶. دل درد جي ڪري ڪهڙي نه روشن ٿئي ٿي. هميشه زندهه ۽ گلشن ٿئي ٿي.

۱۳۷. زندهه دل اها آهي جنهن ۾ شايد عشق آهي. عشق پڻ آهي ۽ عشق الله آهي.

۱۳۸. خانه خداست همان دل شنو
درد عشقش که بود اندرو
۱۳۹. باشد تخته‌ساز همان دل سیاه
کاندلش دلو نیار و نگاه
۱۴۰. باو خدا باد و ریخیم دل
یاره دل باشد و یاریم دل
۱۴۱. هر شی بکسته نیلیر بکار
هم مگر این دل بکسته شمار
۱۴۲. می خیزد آن جادول بکسته را
دوست می دارند دل خسته را
۱۴۳. آن دل را دان که خریدار دوست
در دو جهان جانی دیدار دوست
۱۴۴. نشانی که کسی را گرفت
اوز زبان بود و مقالات لفت
۱۴۵. رفت به بیکاری از قیل و قال
بس که بر او غلبه بیاورد حال
۱۴۶. مستی آن نشانه او را بود
بنمود کرده بکشید از وجود
۱۴۷. گاه بود او در کلّ اللسان
گاه شود اندر ظلّ اللسان
۱۴۸. گاه بود اندر عجز و نیاز
گاه بود از همه او بی نیاز
۱۴۹. گاه بسیار در ناله و فغان
گاه بخاموشی فخرات آن
۱۵۰. گاه بود در گریه و زاری زار
گاه بود خندان خوش چون بهار
۱۵۱. گاه برقص آید کویان پای
گاه بگوشه بنشیند بجای

۱۳۸۔ بد آهائي دل خدا جو گهر آهي۔ جنهن جي اندر ۾ هن جو عشق آهي۔

۱۳۹۔ آهه ڪاري دل پنهنجي آهي۔ جنهن ۾ اندر درد نظر نٿو اچي۔

۱۴۰۔ انهيءَ دل جي تنهن ۾ خدا جي هو آهي۔ چا دل تڪرار ۾ اڌ ٿيل آهي۔

۱۴۱۔ جيڪا به شئي پڳل آهي سا ڪڍن تي اچي۔ مگر پڳل دل شمار ۾ اچي نٿي۔

۱۴۲۔ هتي (الله وٽ) پڳل دل خريد ڪن ٿا۔ هو مڙج پڳل دل کي دست ڪري قبول ڪن ٿا۔

۱۴۳۔ انهيءَ دل جو سجهه ته هو (مرشد) خريدار آهي۔ انهيءَ دل کي انهيءَ جهان ۾ ديار حاصل آهي۔

۱۴۴۔ جنهن کي الهي عشق جو نشو و نما ۾ آيو۔ اهو نقصان سڀ ڳالهه کان وٺي۔

۱۴۵۔ هو سڀ ڳالهه ڦاٽي پڙي ويو۔ ۽ هتي حال جو اچي غلبه ٿيو۔

۱۴۶۔ مستيءَ جي نشي هن کي ڦري ورتو۔ هن کي بيخود ڪري وڃو کان ٻاهر ڪڍي ڇڏيو۔

۱۴۷۔ ڪڏهن هن جي زبان بند ٿي وڃي ٿي۔ ته ڪڏهن هو نصيح زبان ٿئي ٿو۔

۱۴۸۔ ڪڏهن هو غم ۾ ڦاس ڪري ٿو۔ ڪڏهن هو سڀني کان بي نیاز ٿئي ٿو۔

۱۴۹۔ ڪڏهن هو آلا زاري ۾ اچي ٿو۔ ڪڏهن ماڻ ۾ ڦڪڙ ۾ آهي۔

۱۵۰۔ ڪڏهن زار زار روئي ٿو۔ ڪڏهن بهار وانگر خوشي ٿي ڪلي ٿو۔

۱۵۱۔ ڪڏهن پيرن سان ناچ ڪري ٿو۔ ڪڏهن هڪ جاءِ گوشه نشين ٿي ويهي ٿو۔

۱۵۱- گاه بعبریان و گاه اندر لباس

۱۵۲- گاه بیزار از تماشای کمان

۱۵۳- گاه بسزد که در لولیان

۱۵۴- گاه بمرحبه تصدق کند

۱۵۵- گاه بعبیرت که در حیرت است

۱۵۶- باشد همه حالت او بر همین

۱۵۷- بمرت خدائی از علایمان غلام

۱۵۸- ای که تو بر دار وجود از میان

۱۵۹- بر همه گفتار از و صادر است

۱۶۰- گر شود آگاه تر از وجود

۱۶۱- نفی و تمایزات شد از وجود

۱۶۲- سبک آلت که در خواند راند

۱۶۳- گر طلب موی در وی بود

۱۶۴- استم کجیم است عوامان را

گاه چنین گاه چنان بی قیاس

گاه ز توحید کند صد بیان

گاه ز همه بیرون که در میان

گاه به ادغیر انا الحق نند

گاه براد محبت که غیرت است

گاه چنان گردد که این چنین

صبر کند چید بگوید کلام

از خود ز کف انگوای بیان

تو دوندانی که همون حاضر است

تا تو گوئی و حذر از سجود

رفت وجود آنکه نموده سجود

طلب خدا هیچ در و نش نماند

او بخت م شرکی میرود

اسم بی جسم خواصان را

۱۵۲۔ ڪڏهن اُگهارو ته ڪڏهن لباس ۾ آهي۔ ڪڏهن ڪيئن ته ڪڏهن ڪيئن جي ڦيڻ آهي۔

۱۵۳۔ ڪڏهن بازار ۾ تماشو ڪندڙ آهي۔ ته ڪڏهن توحيد جاسو و غط ڪري ٿو۔

۱۵۴۔ ڪڏهن راڳ ۾ ڪڏهن روپ ۾۔ ڪڏهن سڀني کان ٻاهر ته ڪڏهن سڀني جي وچ ۾۔

۱۵۵۔ ڪڏهن سمورو لباس صاف ٿو ڪري ٿو۔ ته ڪڏهن انا الحق جو نعرو هڻي ٿو۔

۱۵۶۔ ڪڏهن عبرت ۾ آهي ته ڪڏهن حيرت ۾۔ ڪڏهن محبت ۾ آهي ته ڪڏهن نفرت ۾۔

۱۵۷۔ ڪڏهن هو هيئن سڀ حالت ۾ آهي۔ ڪڏهن ڪيئن ته ڪڏهن ڪيئن۔

۱۵۸۔ خدا (شي رتخلص سرمست) غلامن جو غلام آهي۔ مبر ڪري ڪلام چڻي ٿو۔

۱۵۹۔ اِي تو وجود کي وچ مان ڪٿي۔ ڪڏهن از خود بيان نه ڪر۔

۱۶۰۔ هميشه سڀ گفتار هن کان صادر ٿئي ٿي۔ توکي اها خبر نه آهي ته هو حاضر ناظر آهي۔

۱۶۱۔ جيڪڏهن توکي پنهنجي وجود جي خبر پوي۔ ته نه تون خدا جو نالو وٺين ۽ نه سجدو ڪرين۔

۱۶۲۔ نفي ۽ اثبات سڀ وجود سان شامل آهي۔ مگر هن جو سجدو حاصل ٿيو ته وجود هليو ويو۔

۱۶۳۔ سالڪ اهو آهي جو پڙهڻ ۽ هلڻ ۾۔ خدا کان سواءِ ٻي ڪنهن جي به طلب نه ڪري۔

۱۶۴۔ جيڪڏهن هن ۾ خدا اچي طلب آهي۔ ته هو شرعي مقام ڏانهن ڪيئن ويندو۔

۱۶۵۔ عام کي اسم جسم سان آهي۔ خاص کي اسم جسم کان سواءِ آهي۔

۱۴۶. خود تن ایشان بجز غائب است

۱۴۷. با حستن گل گل را یا مستن

۱۴۸. دیده کش جلوه دلدار بین

۱۴۹. دور ز سپردار تو افتاده

۱۵۰. سوی بسودان و حب الله بود

۱۵۱. چشم تو احوال نگر در نگار

۱۵۲. تا تو بدست آری علم الیقین

۱۵۳. حق یقین را تو عیان نگر

۱۵۴. آنچه بر منی بنظر آید است

۱۵۵. غیر خدا نیست بکن دیده باز

۱۵۶. غیر خدا هیچ مبین ای سپر

۱۵۷. آنکه ازین سر با نکار شد

۱۵۸. درین و ما خویش گرفتار شد

۱۵۹. تا از حقیقت کس واقف نه شد

باقی نه هیچ بجز واجب است

روی ازین بوته گل تافتن

ای که هر رنگ بها یار بین

نام دگر بر خود نهاده

ظاهر و باطن همه والله بود

فیل و شتر اسب همه زنگار

بازگشت سوسه عین الیقین

بهره بیا به و شوی بر تر

اوست خدا صدق یقین شاید

تا تو شوی در دو جهان سرفراز

در همه جا اوست شناسی اگر

رفته و فی التارکون سار شد

دان تو یقین آنکس در ناز شد

بهر تشبیه عالمه لایق نه شد

۱۶۶. اُهي خود پاڻ آهن خدا غائب آهي. باقي ٻيو ڪجهه به نه هٿن تي واجب آهي.
۱۶۷. مٿي سان راند ڪري هٿن کي هٿ ڪيو. انهن جو منهن انهي مٿي سان چمڪيو.

ولد

۱۶۸. اک کول ۽ دلدار جو جلاوٽ ٿو. هر ڪنهن رنگ ۾ ساڳيو يار ٿو.
۱۶۹. تون پاڻ کي سمجهڻ ڪري وڃي پري پيو آهي. ۽ پاڻ تي ٻيو نالو رکيو اٿئي.
۱۷۰. هر ڪنهن طرف ڄاڻ ته الله جو منهن آهي. ظاهر باطن سڀ الله آهي.
۱۷۱. تون تيڏي اک سان رنگ ڏسين ٿو جنهن ڪري هاڻي، اڻ ۽ گهوڙي تي مڪت چڙهيل ڏسين ٿو.
۱۷۲. تون علم اليقين هٿ ڪر. پوءِ عين اليقين جي طرف وڌ.
۱۷۳. حق اليقين کي ظاهر ڏسندين. تڏهن بهري ورهيندين ۽ مٿي چڙهندين.
۱۷۴. جانشيني تون ڏسندين اهو خدا آهي. ۽ توکي اهو يقين ڪرڻ گهرجي.
۱۷۵. خدا کان سواءِ ٻيو ڪجهه ڪونهي. تون اڳيون کولي ڏس ته ٻي جهان ۾ سر قرار ٿين.
۱۷۶. اڀرڻ پٽ خدا کان سواءِ ٻيو ڪجهه نه ڏس. هر هنڌ اهو ئي آهي جي تو سڃاڻين.
۱۷۷. جيڪو هن راز جو منهن ٿيندو، تن کي دنيا ۾ اوندو وڪري ٽنگيو ويندو.
۱۷۸. جيڪو مان ۽ اسان ۾ ٿا ٿو. پڪ سمجه ته هو بالا ۾ داخل ٿيو.
۱۷۹. جو به هن حقيقت کان نه ٿيو. سو عائني مرتبه جي لائق نه ٿيو.

- ۱۸۰۔ راہِ قدار است ہمیں ست پس
در شان شہباز نیاید مگس
- ۱۸۱۔ ای دل بگذر تو ز گفتار با
تا تو سیالے ہمہ اسرار با
- ۱۸۲۔ ای دل از نیک بدی بگذری
تا سو مولی شودت و مہربری
- ۱۸۳۔ ای دل بگذر ز ہواد و سوس
بد نظر انداز نہ بر سحر و سحر
- ۱۸۴۔ ای دل بگذر ز شک و از گمان
تا تو کس حق بیانی نشان
- ۱۸۵۔ دست نشونی اگر از خوشیستن
تا تو چہ جوئے و بگوئی من
- ۱۸۶۔ گرز خودی دست نشونی اگر
تا ہمہ اوئے و بہر جا نگر
- ۱۸۷۔ ای بحیر افتادگی و کجاست
بندگی افکندگی ہم کجاست
- ۱۸۸۔ در را مولی ہمہ بیچارگیست
تا بحیر افتادگی آوارگیست
- ۱۸۹۔ بیکس میکس سر و تن بیانش
راست بگفتم تو در وطن میانش
- ۱۹۰۔ گیر غریب و در گریکے
زین را در قرب خدا میرسی
- ۱۹۱۔ کبر و کینہ تو ز خاطر بخشش
چرخ زنی و عدت باری بخش
- ۱۹۲۔ کار بہان کن کہ بہان کار است
گو کہ در آن روز چہ اقرار است
- ۱۹۳۔ عجز نہ اے و تبادی بکن
در حق الحق خود را فکن

۱۸۰۔ بس خدا جي نئين راهه ايتا آهي۔ شهبان جي نشان سان۔ مگ برابر نٿي ٿئي۔

۱۸۱۔ اي تون اڃا ئي گفتمو ڪي ڇڏي ڏي۔ ته توکي سمورا اسرار نصيب ٿين۔

۱۸۲۔ اي دل نيڪو بد ڪي ڇڏي ڏي۔ ته مولیٰ جي طرفان تنهنجي رهبري ٿي۔

۱۸۳۔ اي دل تون حرص ۽ هوا کي ڇڏي ڏي۔ ۽ ٻي ڪنهن تي بد نظر نه وجهه۔

۱۸۴۔ اي دل تون شڪ گمان کي ڇڏي ڏي۔ ته توکي حق جي نشان نصيب ٿي۔

۱۸۵۔ جيڪڏهن تون پاڻ کان هٽ نه ڏوئيندي يعني پاڻ نه ڇڏيندين ته پوءِ تون ڇا ٿو

گولهي ۽ مون کي ڇا ٿو چوين۔

۱۸۶۔ جيڪڏهن خودي کان هٽ نه ڏوئيندين۔ ته هر ڪنهن جاءِ تي ڏسندين ته سڀ هوا هي۔

۱۸۷۔ عاجزي کان سواءِ راهه ڪهڙي آهي۔ بندگي کي اچلڻ برابر آهي۔

۱۸۸۔ مولیٰ جي راهه ۾ سڀ بيچارگي آهي۔ عاجزي کان سواءِ بيهودگي آهي۔

۱۸۹۔ بيڪس، مسڪين ۽ نما ٿوڻي۔ توکي سچ ٿو چوان وهو ۽ گمان نه آڻ۔

۱۹۰۔ غريب ۽ بي ڪسي اختيار ڪر۔ انهيءَ راهه سان تون خدا جي قريب ٿيندين۔

۱۹۱۔ ڏاڏائي ۽ بغض دل مان ڪڍي ڇڏ۔ هڪ دفع وحدت جي شراب جو ڍڪ چڪ۔

۱۹۲۔ اهو ڪم ڪر جيڪو تنهنجو اصل ڪم آهي۔ چئو ته انهيءَ ڏينهن تنهنجو ڪهڙو

اقرار هو (يعني الت بربکم وارو اقرار ياد ڪر)

۱۹۳۔ عاجزي، زاري ۽ نیاز هٿ ڪر۔ حق جي راهه ۾ پاڻ کي ڦٽو ڪر۔

۱۹۳- عمر گذارے براف گندگی

۱۹۵- زندگی آن نیست که جز درد و داو

۱۹۶- ای که بجز درد و خدا از ندگے

۱۹۷- گر تو خبر داری از خود بدیان

۱۹۸- گر تو شوی بخود از خوشی تن

۱۹۹- در ره معنی کسی نرسد شد

۲۰۰- در ره توحید خدا پاک شد

۲۰۱- هر که آن واقف توحید شد

۲۰۲- و ساقی از خود همه مروان شدند

۲۰۳- مرد شوی تا تو چون زن مباش

۲۰۴- من نیم و من نیم و من نیم

۲۰۵- او بود و او بود و او بود

۲۰۶- حقائق و مخلوق که هر دو یکی

۲۰۷- نیست تفاوت قدر تار و مو

زندگی آنست که بایستدگی

تا نشود در دو جهان مراد

زندگی آن همه شر مندی

مرتد باشی و لسان کافران

تا بر سه درد در که دوالتن

روز شب ناله کنان در شد

در ره بخت برید چه چالاک شد

از ره بخت برید چه تفرید شد

تا بلفظ همه جانان شدند

بگری از خویش تو باتن مباش

بستم و یا بستم و یا کیم

حالی و مخلوق همه اد شد

نه بمیان نه دگری لاشی

هست خدا نده بهمان هر دو

۱۹۳. هر عاجزي پر گدار. زندگي اها آهي جا بندي سان شامل آهي.

۱۹۵. زندگي اها نه آهي جا هي جي درد کان خالي آهي. بيدار نه ٿي جهاڻ ۾ درد نه ٿو ٿئي.

۱۹۶. اها زندگي ڪهڙي جا خدا جي درد کان خالي آهي. اها زندگي شرمندگي آهي.

_____ ولد _____

۱۹۷. جيڪڏهن توکي پنهنجي ڄاڻ آهي ته سڄو دنيا ۾ ڪا فتنه وانگر آهي.

۱۹۸. جيڪڏهن تون اها ڄاڻ ڇڏيندين ته تون خدا جي درگاهه ۾ رسندي.

۱۹۹. طلب جي راءِ ۾ هجي اهو ڪيائون ٿيو. سورت ڏينهن درد ۾ روئيند رهيو.

۲۰۰. توحيد جي راءِ ۾ خدا اڀار ڪو آهي. هتي ڄاڻ جي حالت ۾ هونئن کان الڳ ٿي ويو.

۲۰۱. جيڪو توحيد جي راءِ کان واقف ٿيو. اهو بچندو جي حالت ۾ تفرق ٿيو.

۲۰۲. جي مرد پاڻ کان فاني ٿيا. آهي سڀ محبوب جي ديدار کي رسيا.

۲۰۳. جيڪڏهن تون مرد آهين ته زال نه ٿئي. پياڻي ڇڏي جسم کي سان نه کڻ.

۲۰۴. مان نه آهيان مان نه آهيان نه آهيان. آهيان يا نا آهيان يا ڪي آهيان.

۲۰۵. هو آهي هو آهي هو آهي. خالق ۾ مخلوق سڀ هو آهي.

۲۰۶. خالق ۾ خالق پئي هڪ آهي. انجي ڏي ڏي ڪجهه ڪونهي پر نه ڪونهي آهي. انهي ۾ شڪ

ڪونهي.

۲۰۷. دار جيترو تار جيترو به تفاوت ڪونهي. خدا ۾ ٻڌو پئي هڪ آهي.

- ۲۰۸ نام پھر نام ماری کی است
۲۰۹ ذکر کئے ذکر کئے ذکر کن
۲۱۰ بعد زہد ذکر و شکر رفت
۲۱۱ جگر پر فتنہ و فتنہ خیال ماند
۲۱۲ اندر آن خیال موری شوی
۲۱۳ خیال ہم قطع منازل کند
۲۱۴ ہم بہ نشستن ہم بر خواستی
۲۱۵ ای اگر تباہی با دبیاش
۲۱۶ گر چہ کئے فصل کو تر خود
۲۱۷ در تو کئے کار بدی را باد
۲۱۸ نیک و بدی را سو خود را بد
۲۱۹ نیک و بدی بہت از خدا
۲۲۰ با حق اگر بدی کئے آن نیست بد
۲۲۱ ستر جان بد کرد آسمان
- ہجر وصال و جدائی کی است
شکر کنی شکر کنی فکر کن
ہم ذرا قہیم ہم از درد درست
قال برفتہ ہم یک حال ماند
گر بسکر کہ بہ صحرای شوی
بیرون از آب ہم از گل کند
ز دست حجاب این ہم برداشتن
در تو تباہی و فتنی او میباش
بدتر آن باشد حبیای بد
خوب تر آنست شترای را برو
راہ وہ اورا بہ سو حق بد
لیس محک ذرا بہ خدا
بحق گر نیک کئے بہت بد
این نہ ز مال بود کہ گشتہ عیان

- ۲۲۱۔ بشنو کہ آمد ز کجای این کلام
کیست حشرانی همه شد و اسلام
- ۲۲۲۔ گر تو ز بار پی قدری مباشش
در ره مولای تو جبری مباشش
- ۲۲۳۔ قدری در اختیار بے خود خواری
جبرے آلت که بے اختیار
- ۲۲۴۔ قدرے راست بخود اعتماد
جبرے را بر حق شد اعتقاد
- ۲۲۵۔ قدری داند بود اختیار من
جبرے بیزار از اختیار تن
- ۲۲۶۔ خس پر داز سبب باد تیر
قوت خس را بنود زود خیر
- ۲۲۷۔ خس جو بدر یافت رای لیر
آب بر داورا هر سو نگر
- ۲۲۸۔ تا که نماند خس را هیچ زور
می برد آنرا تو بین آب شود
- ۲۲۹۔ قدری جبری بهین منزل است
هر دو بیان کردم صادق است
- ۲۳۰۔ جبری از قدرے اولی تر است
باحق یا خود تو بگو که تر است
- ۲۳۱۔ ای کی ستاوند بر این قدر بیان
وز خود مستند همه جبر بیان
- ۲۳۲۔ قدری جبری بود آن هر دو یک
در ره توحید نهاده است شک
- ۲۳۳۔ در غرض نه بود کسی ایسی
از ره مولای بودی بیراهی
- ۲۳۴۔ منزل فرنگ لسی می کشید
چون که نمی رفت بر می دوید

۲۲۱. ٻڌ ته اهو قول مڪان آيو ۽ خدا تي (سنت) ڪير آهي جو ڪلام بيان ڪري ۽ سڀني کي سلا ۽

۲۲۲. جيڪڏهن مون کان پڇي ته قدرتي زندگي ۾ (الله جي) راءِ ۽ جبري زندگي ۾

(اختيار) قدرتي ۽ جبري ٻئي تقدير ماحول آهن. قدرتي هڪو شش سان ۽ جبري ٻي اختيار

۲۲۳. قدرتي کي اختيار آهي اها خوار آهي. جبري اها آهي جاني اختيار آهي.

۲۲۴. قدرتي کي پاڻ تي اعتبار آهي. جبري کي حق تي يقين آهي.

۲۲۵. قدرتي جاني تي ته منهنجو اختيار آهي. جبري جان جي اختيار کان ٻاهر آهي.

۲۲۶. ڪڪ تيز هوا جي ڪري اڏا آهي ٿو. ڪڪ کي جلدي اثر جي طاقت نه آهي.

۲۲۷. اي پٽ! جڏهن ڪڪ دريا ۾ اچي پوي ٿو. دس ترپاڻي هن کي هر طرف ڪڍي وڃي ٿو.

۲۲۸. ڪڪ کي ڪوبه زور نه رهيو. تون دس ترپاڻي هن کي زور سان ڪڍي وڃي ٿو.

۲۲۹. قدرتي ۽ جبري جي اها منزل آهي. ٻئي مفاد سان بيان ڪري ٻڌايو.

۲۳۰. جبري قدر کان پهرين آهي. حق ساڃاهڻ ۽ پاڻ ساڃاهڻ تون ٻڌاءِ ڪير وڌيڪ آهي.

۲۳۱. جيڪي قدرتي تي بيٺل آهن. سي جبري کان آزاد آهن.

۲۳۲. قدرتي ۽ جبري ٻئي هڪ آهن. توحيد جي راءِ ۾ هڪ ئي شڪ نه رهيو آهي.

۲۳۳. عزت نوي ملڪ ۾ هڪ بيوقوف ماڻهون هوندا هون. جوا (الله جي) راءِ کان پن ڪيل هو.

۲۳۴. هن گهڻي منزل طي ڪئي. جڏهن اتي پهتو ته ڊوڙ ٻڌو.

۲۲۷ گفت که این سایه من میدود

۲۲۸ مردی واناچه سخن این شنید

۲۲۹ گفتش که ای نادان این خیال چیست

۲۳۰ سخن این بجای غلط گفت

۲۳۱ سایه این ست که در عقب تو

۲۳۲ سایه در عقب همه آید

۲۳۳ گر تو بپاشی و بود سایه هم

۲۳۴ چون تو بکنی و بکنی همسان

۲۳۵ چون تو بدوی او بدو و همچنان

۲۳۶ سایه این با تو بپاشد مدام

۲۳۷ مستی تو نیست همه مستی اوست

۲۳۸ مست خداست حشرانی باو

۲۳۹ بود لغزش زمین معسلم یک

۲۴۰ سبقت نمی داد و طفلان را

۲۴۱ زمین تن در عقب همان میرود

۲۴۲ بر سر آن ابله نزدی رسد

۲۴۳ آنچه تو میگوئی این حال چیست

۲۴۴ نادان گشته ز غفلت رفته

۲۴۵ هر جا بروی و هر سو برو

۲۴۶ این فهم و غفلت همه شایسته

۲۴۷ سایه نباشد گر پاشی تو کم

۲۴۸ چون تو بکنی و بکنی همسان

۲۴۹ چون تو بدوی او بدو و همچنان

۲۵۰ سایه این با تو بپاشد مدام

۲۵۱ مستی تو نیست همه مستی اوست

۲۵۲ مست خداست حشرانی باو

۲۵۳ بود لغزش زمین معسلم یک

۲۵۴ سبقت نمی داد و طفلان را

۲۲۱. چيائين ته منهنجو پاڇو ڊوڙي ٿو. هي منهنجو تن پٺ ۾ وجهي ٿو.

۲۲۲. جڏهن ڪنهن سياڻي ماڻهون منهنجو انهن ٻڌا ته انهيءَ بيوقوف وڏي ٽيري سان ويو.

۲۲۳. چيائين اي نادان هي ڪهڙو خيال آهي. اهو ٻوٽو ڇوڻ ٿو ڪهڙو حال آهي.

۲۲۴. هي ذهن غلط ۽ بي جاڇو آهي. بيوقوف ٿيو آهين ۽ عقل کان ڊيو آهين.

۲۲۵. تون جيئن انهن ۽ جنهن طرف ويهين ٿو ته پاڇو منهنجي پٺ ۾ آهي.

۲۲۶. پاڇو ائين پٺ ۾ اچي ٿو. ايوا عقل ۽ سمجهه جي ڳالهه آهي.

۲۲۷. جيڪڏهن تون آهين ته پاڇو به آهي. جيڪڏهن تون گم آهين ته پاڇو نه هوندو.

۲۲۸. جئين تون ڇرپر ڪرين ٿو تيئن هو به ڪري ٿو. جيڪڏهن تون ٽنگهي ٿو ته هو به ٽنگي ٿو.

۲۲۹. جيئن تون ڊوڙين ٿو ته هو به ڊوڙي ٿو. جهڙي رفتار تون هلاين ٿو ته هتي هو به هلي ٿو.

۲۳۰. پاڇو هميشه تون سان گڏ آهي. تون سمجهه رک، تون سمجهه رک والسلام.

۲۳۱. تنهنجي هستي ڪا هستي نه آهي سڀ هنجي هستي آهي. تون وڇيڙهه آهين اي هو دوست آهي

۲۳۲. خدا آهي ۽ خدا ئي قائم آهي. اي پانڌورا! ايها حقيقت ٻڌي ڇڏ.

۲۳۳. غزني ۾ رهڪو ماستر هوندو هو، پر هو دل جي حقيقت کان ڏاڍا افسانهه شڪي هو.

۲۳۴. ٻارن کي هين سڀي ٿو ڏيندو هو. افسانهه ت هين کي پاز هيندو هو.

۲۵۰۔ دریمہ طفسان کے طفلیں

۲۵۱۔ آندور غضب عظیم بہان

۲۵۲۔ این تو عجم کوئی الف الف خوان

۲۵۳۔ طفل بگفت تو مستکب نے

۲۵۴۔ الف خواندیم چہرہ بی قی و شے

۲۵۵۔ الف الف الف ہمہ سبق ما

۲۵۶۔ بیت شکن بیت شکن بیت شکن

۲۵۷۔ تو دور بی قی و چہرہ اماندہ

۲۵۸۔ در منطق طیر مطالعہ یکن

۲۵۹۔ یک در قی و دولت تازہ خوان

۲۶۰۔ یا تو بسیار بہر تازہ بین

۲۶۱۔ یا تو یکن صحبت با عا شفقان

۲۶۲۔ حال تو غلبہ نماید بے

۲۶۳۔ ہم تو حکایات عشاقان شنو

الف الف الف بہان می نمود

کرد بر او کو دک زد بر دآن

بی قی ہرگز نہ بگوئے بآن

الف اندانی تو بہ بی قی ہے

بت نہ پر ستم جز این الف ہی

تو بجائے وہ بین من کجا

تو سکندہ نہ میانست شکن

نامہ عطارد نہ تو خواندہ

در کبر عشق تو خود را فگار

تا تو گرد و ہمہ سر عیان

یا دور کج بگوشت نشین

بشنو زبان کیفیت عارفان

رو از خود سے نگر نہ باند بے

تو شہزادان مست زہد اند

۲۵۰. انهن ٻارن ۾ هڪڙو ٻار هو - جنهن فقط الف الف الف ٿي پڙهيو.

۲۵۱. ماستر کي انهي غصو آهي ويو - ۽ شاگرد کي ذڪ هڻي ڪئي يائين.

۲۵۲. ائين تون ڇا ٿو چوئين فقط الف الف الف ٿو پڙهين - بت چوڻ ٿو پڙهين.

۲۵۳. ٻار ڇڏي تون ماستر نه آهين ۽ الف کي ٺٽو سڃاڻين - تون بت جي پويان پيو آهين.

۲۵۴. مان الف پڙهان ٿو، بت تڃا آهين؟ الف کان سواءِ بت کي ٺٽو سڃاڻان.

۲۵۵. الف الف الف منهنجو سمورو سبب آهي - تون ڪٿي بيٺو آهين تن مان ڪٿي بيٺو آهين.

۲۵۶. بت (بت) پڇ پڇ پڇ - بت پڇ - سڪندرواري ديوار وچان پڇي ڇڏ.

۲۵۷. تون بي تي جي پٺيان ڇو پيو آهين - تون عطار نامه نه پڙهيو آهي.

۲۵۸. وڃ وڃي منطق طير پڙه - تون پاڻ کي عشق جي بحر ۾ وجه.

۲۵۹. هڪڙو ورق وصلت نامه جو پڙه - ته پوءِ تون سموري راز مان واقف ٿيندين.

(نوٽ) وصلت نامه به سر هسٽ سا ٿين جو چيل آهي.

۲۶۰. يا تون اڄ رهبر نامه پڙه - يا وڃي گوشه نشين ٿي ويه.

۲۶۱. يا تون عاشقن سان محبت ڪر - ۽ عارفن جي حقيقت ٻڌ.

۲۶۲. توتي حال گهڻو خراب ڪندو - خودي کان پڇ - غبار کان گهڻو آزاد ٿيندين.

۲۶۳. تون پڻ عاشقن جون ڳالهيون ٻڌ - جوت مان هن کان وڌيڪ درد مند ٿي آهي.

- ۲۴۴۔ درد بگیرد ز حکایات با
 ۲۴۵۔ هم ز حکایات غنایت شود
 ۲۴۶۔ از طرف دوست حکایت خوش
 ۲۴۷۔ عشق بدایت بکمال است بود
 ۲۴۸۔ عشق دور این که یکی میکند
 ۲۴۹۔ عشق رساند بکمال ترا
 ۲۵۰۔ عشق تیار و بکمال است ترا
 ۲۵۱۔ مردے تجاریکے پر نیاز
 ۲۵۲۔ عالم مجموع براو کر دس
 ۲۵۳۔ رفت دگر بار بسوداگرے
 ۲۵۴۔ کس خسرو کس خسرو جامه
 ۲۵۵۔ جامه زری ویدہ بسی بازگشت
 ۲۵۶۔ خالص خسریہ خسریہ تمام
 ۲۵۷۔ بار سوم باز بکان باز برگشت
 فی ز مشکایات غنایات با
 عشق زیادہ ز حکایت شود
 این کہ بدایت بہدایت خوش است
 عشق کمالات و لایست بود
 پنج دوئے راز میان بر کند
 عشق بہ بخشندہ غنایت ترا
 عشق دہد ورجہ بدایت ترا
 سودا آور دزد قوم و پیانہ
 سودا بگرفت از و کس بخش
 باز بسیار در چہ جامہ زے
 طاقتے فی ماند کے عامہ را
 ہر کس بیدل شدہ و خانہ رفت
 لائق آن بود کہ عالی مقام
 سودا الماس پیاورد گفت

۲۶۱۶. ڳالهين منجهان درد پيدا ٿئي ٿو. - شڪايتن سان عنايت نه ٿيندي.

۲۶۱۷. عنايت ڳالهين ٻڌڻ سان ٿئي ٿي. - عشق زياده ڳالهين ٻڌڻ مان ٿئي ٿو.

۲۶۱۸. دوست جي طرف جي ڳالهه ٻڌڻ چڱي آهي. - اها هدايت چڱي هدايت آهي.

۲۶۱۹. عشق هدايت ۽ مڪمالييت آهي. - عشق مڪمالييت ۽ ولايت آهي.

۲۶۲۰. عشق دوستن ۽ منجهان هڪ ڪري ٿو. - دني جي پاڙي وچ مان پئي ڇڏي ٿو.

۲۶۲۱. عشق توکي مڪمالييت تي پهچائيندو. - عشق توتي عنايت عطا ڪندو.

۲۶۲۲. عشق توکي ملامت ۾ نه آڻيندو. - عشق توکي هدايت جو درجه عطا ڪندو.

ولي

۲۶۲۳. نياز واري هڪ واپاري هرو. - ٿور ۽ بصيرت جو سودو آندو.

۲۶۲۴. ماڻهن جو ميڙ اچي هن وقت ڪٿو ٿيو. - هر هڪ هن کان سودو وٺي ويو.

۲۶۲۵. اهو واپاري ٻي دفعه سوداگري لاءِ ويو ۽ وري ذريءَ جون پوشاڪون وٺي آيو.

۲۶۲۶. ڪنهن هڪ پوشاڪ خريد ڪئي ڪنهن هڪئي. - عام کي انهيءَ سوي خريداري جي طرز ٿي.

۲۶۲۷. ذريءَ جي پوشاڪ ڏسي ڪيترائي موٽي ويا. - هر هڪ کي شڪ ٿي گهر موٽي ويو.

۲۶۲۸. خاص ماڻهن اهو سودو خريد ڪيو ۽ نه عام. - انهيءَ پوشاڪ جي لائق اهو هو جو وڏي هٿ سان ورتو.

۲۶۲۹. ٽين دفعه وري ساڳيو واپاري ويو ۽ ٻيهر سودو ڪري آيو.

۲۷۸. این آن سودا که بجز شاه نیست
عام نگیرد که کس آگاه نیست
۲۷۹. عاقبت آن سودا شایان گرفت
خاص چه عام و همه او باز گرفت
۲۸۰. در رویه کشف کرامت و گهر
سودا این هر دو بگفتیم مگر
۲۸۱. سوم سودا بود از عشق پر
کس نگرفت که بجز شکر
۲۸۲. عشق چو الماس زهر قاتل است
دور زد در دوست که ناقابل است
۲۸۳. حج و زکوة است و ظالمان بسی
گیرد او را همه او هر کس
۲۸۴. عام از نزدیک و دور عشق را
کار بد نیاید و عشق را
۲۸۵. عشق آن شکر زور بود بر همه
شیر بهمان است و گران چون ربه
۲۸۶. از شرح خوشبختی ای القیاس
ترجمه این است کلام خدا
۲۸۷. آنکه برائے من که اندر وجود
کردن سفر و هدا و صد سجود
۲۸۸. او بسفر ظاهر شد مبتلا
دانے که آن دور افتاده را
۲۸۹. قدسی این است همه حاصل کلام
بشنواز من چه بیان تمام
۲۹۰. یعنی کس که اندر دل این فقیر
در ذکر و فکر و مراقبه کثیر
۲۹۱. او نه درون شد توحید مبطون
گشت و محرم آوردن بیرون

۲۷۸. من چو تڙهي آهوسوڊو آهي جو بادشاهن کان سواءِ ٻيو ڪونه خريد ڪندو. عام نٿو وٺي سگهي جو هو هن کان واقف نه آهن.

۲۷۹. پڇاڙي ۾ آهوسوڊو بادشاهن ورتو. عام يا خاص سڀ مون تي ويا.

۲۸۰. هيءُ ٻئي سوڊو توکي ٻڌايو. پهريون ورد وظيفه آهي ۽ ٻيو ڪثرت ڪرامت آهي.

۲۸۱. ٽيون سوڊو عشق جو آهي. جوڌو بادشاهن کان سواءِ ٻي نه ورتو.

۲۸۲. عشق زهر قاتل هير آهي. درد کان پري آهه آهي جو ناقابل آهي.

۲۸۳. حج، زڪوة ۽ وظيفه گهڻا آهن. انهن کي هر ڪو وٺي ٿو.

۲۸۴. عام عشق جي ويجهو ربه نه ويندو. جو عشق جو دنيا سان واسطو نه آهي.

۲۸۵. عشق سڀني کان زور وارو آهي. هوشينهن آهي ٻيون سڀ بڪريون آهن.

_____ وَلِي _____

۲۸۶. اي پرهيزگار! شرح غوثيه خدا جي ڪلام جو ترجمو آهي.

۲۸۷. جي پنهنجي وجود اندر سير نٿا ڪن. پير سَوَ سجد ادين ٿا.

۲۸۸. ته اهي ظاهري سير ۾ قاتل رهيا. ڄاڻ ته اهي مون کان پري ٿيڻا پيا.

۲۸۹. سموري ڪلام جو حاصل مطلب هي آهي. مون کان سمورو بيان ٻڌو.

۲۹۰. يعني جو هن فقير جي دل اندر آهي. جو ذڪر ۽ فڪر ٻڌهي ٿو ۽ گهڻا

مراقبه ڪري ٿو.

۲۹۱. جو پنهنجي دل اندر توجه نٿو ڪري اهو ظاهر ۽ باطن ٻنهي کان محروم رهي ويو.

۲۹۲۔ او بود از و تو معکم فی خبر

۲۹۳۔ آنکه جمال است حقیقه شنو

۲۹۴۔ هرگز دیدار نه بیند بهمان

۲۹۵۔ آن که تجلای به بیند کجا

۲۹۶۔ این سفر ظاهراً هم بیان

۲۹۷۔ یعنی بگذارم ادرا به بین

۲۹۸۔ هم لعبادات بروزه نماز

۲۹۹۔ این همه تعلق که بقالب بود

۳۰۰۔ آنکه در آینه بکته داخل اند

۳۰۱۔ هم حیات الابرارین بدان

۳۰۲۔ مرد سواری که فتاده در آب

۳۰۳۔ اسب درون آب چو گشته غرق

۳۰۴۔ گفت که شکرانه بجا آوریم

۳۰۵۔ بار از آب بیرون آوریم

اورا افتاد خیال بدر

تا که دهنی انفسکم سر او

باشد فی حاصل ادای برون

اندر دل خویش نیاید حسرا

بشنوای طالب موفی عیان

اندر تحلیل و تسبیح و دین

در زهد و تقوی آغاز باز

چونکه بر اطاعت غالب بود

هرگز فی آن بخند او اصل اند

هستند سیات مقربین عیان

او کشیده همه پا از رکاب

بیرون از آب شد آن هم رفیق

او لب تعالی است چنان یا و آ

اسب درین دریاست ناپدید

۲۹۱. جو "وَهُوَ مَعَكُمْ" جي فرمان کان بي خبر آهي. انکي انهي بي خبري کي وڌڪري ڇڏيو. (معنيٰ) قرآن شريف ۾ فرمايل آهي "وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَا كُنْتُمْ" يعني هو اوهان سان آهي بندي مڪتي به هجو. جو اها حقيقت نانو سمجهي سواناڪه جي وصال کان دور ٿيندو.
۲۹۲. حقيقي جمال اهو آهي ته. "هُوَ وَفِي الْفُسُكُ" جي واڌ ۾ سمائل آهي. قرآن شريف ۾ فرمايل آهي "وَفِي الْفُسُكُ أَذَلَّا تَبْصُرُونَ" معنيٰ جو اوهان جي ساڄي رڳ کان به ويجهو آهي پوءِ هن کي چوڻاڌسو. حقيقي جمال اهو آهي.
۲۹۳. اي جوان اهو اهو ديدار نٿو ڀسي. انهي کي ڪجهه به حاصل نه ٿيندو.
۲۹۴. اهو نغد جو تجو ڪيئن ٿو سندن. جو خدا کي پنهنجي دل اندر نٿو سمجهي.
۲۹۵. هي ظاهري سفر جو بيان ڪيان ٿو. اي مولیٰ جا طالب اهو ٻڌ.
۲۹۶. مان انهي کان در گذر ڪريان ٿو. جو تحليل لسبح ۽ مذهب ۾ ٿاڻل آهي.
۲۹۷. هر روزي نماز ۽ عبادت ۾ اٽڪيل آهي. هر هڏ ۽ تقوىٰ ۾ مشغول آهي.
۲۹۸. انهي بيماني جو دسان آهي. ڇاڪاڻ ته اُنهي طاعت غالب آهي.
۲۹۹. جيڪي اچي انهي کي ڏٺو ۽ داخل ٿيا. ته اُهي خدا سان واصل ٿي نه سگهندا.
۳۰۰. جڏهن تون ٻرايون ٿو سين ته هنهن ٿي سگهين ۽ خوبيون به ٿوس.

دل

۳۰۱. هڪڙو گهوڙو سوار پاڻي ۾ ڪري پيو. هن پنهنجا پير رکاب کان ٻاهر ڪڍيا.

۳۰۲. گهوڙو جڏهن پاڻي ۾ غرق ٿيو. ته سوار پاڻ پاڻي مان ٻاهر نڪري آيو.
۳۰۳. چيائين ته ڪرانه بچا آڻيان ٿو. جو ٻي سائين منهنجو مدد ڪار ٿيو.
۳۰۴. مون کي پاڻي مان ٻاهر هڪڙو بچائين. ۽ گهوڙو وري ڪا ۾ غرق ٿيو.

- ۳۰۴- غرق شداد غرق نگشتم ما
 ۳۰۵- ای پیر این سر ز من بشنوی
 ۳۰۶- غرق شوی گر تو به تن بودی
 ۳۰۷- این تن اسب است که با تو بود
 ۳۰۸- این تن حنا کی بمیانست حجاب
 ۳۰۹- گر تو به او باشی بد میروی
 ۳۱۰- باش تو آزاد این جان و تن
 ۳۱۱- غرق کنی غرق کنی غرق کن
 ۳۱۲- این همه تاریکی و تاریکی است
 ۳۱۳- گر تو شوی واقف از اسرار او
 ۳۱۴- باشد بی بای که واقف نه
 ۳۱۵- بگسل یکبار گسایند و آرا
 ۳۱۶- و آرا و آرا و آرا و آرا
 ۳۱۷- و آرا و آرا و آرا و آرا
 ۳۱۸- و آرا و آرا و آرا و آرا
 ۳۱۹- و آرا و آرا و آرا و آرا
- او بجز رفت شدم من کجا
 بخود باشی و درین راه روی
 از من بگذر که بمن بودی
 او را بگذار بمن او بود
 او را بر دار شوی کامیاب
 از راه محبوب تو در میروی
 تا بوسی در درگاه آن دو المین
 هم شوی زین جسم بر افراق کن
 راه خداوند چسب بارگی است
 تا کردی لغو آنرا حق کو
 چون بفتادی تو بدام وونی
 باشد زین سر چه خبر عالم را
 در دو جهان پیشوی آن منجلی
 تا که بر پیر از و یک گدا

۳۰۶. گهوڙو ٻڌي ويو ۽ مان نه ٻڌا. هو ڪاٿي ويو ۽ مان ڪاٿي رهيس.

۳۰۷. اڇي پٽ اهي راز مون کان ٻڌا. بيخود ٿي ۽ پوءِ هن راز تي هل.

۳۰۸. غرق ٿي چڪو هن توکي جسم آهي. انهيءَ خودي کي ڇڏي ڏي جئون ساسا آهي.

۳۰۹. هيءُ جسم جئون ساسا آهي سو گهوڙي مثل آهي. انهيءَ کي ڇڏي جئون سان سان آهي.

۳۱۰. هي خاڪي جسم تنهنجي و چير پڙو آهي. انهيءَ کي هٽاوت ڪا مياپ ٿين.

۳۱۱. پيڪڙ هن تون هن سان گڏ آهين ۽ خراب هليو ٿو. محبوب جي راز کان روئين ٿو.

۳۱۲. تون هن جسم کان آزاد ٿي. ته خدا جي درگاهه ۾ پهچين.

۳۱۳. غرق ڪر غرق ڪر غرق ڪر. ته ساڳيو ٿين، هن جسم کي غرق ڪر.

۳۱۴. هيءُ سموري اونداهي ۽ اونداهي آهي. خدا جي راز ڪهڙي نه ناز ڪ آهي.

۳۱۵. جڏهن تون هننجهي راز مان واقف ٿيندين. ته انا الحق جو ضرور هڻيندين.

۳۱۶. افسوس جئون هن راز کان واقف ٿا هجن. جئون دنيا جي دام ۾ ڦاٿو آهين.

۳۱۷. هن ڦاهي کي هڪ دفعه ٽوڙ. هن راز جي عام کي خبر نه آهي.

۳۱۸. هن ڦاهي کي جئون ٽوڙيندين. ته پنهنجي بهان ۾ روشن ٿيندين.

_____ ولد _____

۳۱۹. ڏانهن هوا جي طرف ٿي ويو. ته هن کان هڪ فقير پڇيو.

- ۳۲۰- ای تو سیر پوش کجای می روی
 ۳۲۱- آمدن تو ز کجای بوده است
 ۳۲۲- گفت با فسوس که ای دلق پوش
 ۳۲۳- نه خبر از آمدن و رفتن هست
 ۳۲۴- یا که ندانم که کجای می روی
 ۳۲۵- یا که ندانم ز کجای آمدی
 ۳۲۶- نیست وجودیم وجود کجاست
 ۳۲۷- بود و نابود ندانم که چیست
 ۳۲۸- ای پسر این دان که کیست
 ۳۲۹- مسیح مجالے نبود و دورا
 ۳۳۰- بودن تو نیست همه بود خدا
 ۳۳۱- از نه پرسید کی بود شمشیر
 ۳۳۲- می کنی آواز نه محسوس و فراق
 ۳۳۳- باز آن فی گفت که ای شیخ پیر
- زین جایگز شسته چه بای می روی
 رفتن تو گو که چه جابوده است
 بشنوی این حال زمین دار گوش
 دست زدهستی خود دان شستن
 جنس ز دارا چه جایی روم
 نه ز زمین نه ز هوا آدم
 بودن مانیت بودم کجاست
 حیران در حیرت باشم که کیست
 خیال بهمین دار که من نیستم
 یاد بود آورد نابود را
 بودنت از بودن او ای گدا
 تانکه همه باشی تو بت بند
 می شود افروں مرا اشتیاق
 مار اینو خبری از نفیر

۳۲۰. تہ اي ڪاري پوشاڪ وارا ڪاڏي ٿو وڃين. هن جاءِ کي ڇڏي ڪاڏي ٿو وڃين.
۳۲۱. تنهنجو اچڻ ڪٿان ٿيو آهي. ۽ ڪهڙي طرف وڃي رهيو آهين.
۳۲۲. افسوس سان چيائين ته اي گودڙي پوش. هي حال مون کان ٻڌ ۽ ڪن ٿي.
۳۲۳. اچڻ جي خبر اٿس نه ويڻ جي خبر اٿس. پنهنجي هستي کان هٿ ڌوئي ڇڏي وائس.
۳۲۴. مون کي خبر نه آهي ته ڪاڏي وڃان ٿو. خبر نه اٿس ته ڪهڙي جاءِ ڏانهن وڃان ٿو.
۳۲۵. مون خبر نه آهي ته ڪٿان آيو آهين نه زمين کان ۽ نه هوا کان آيو آهين.
۳۲۶. وجود ڪونه اٿس تنهنجو وجود ڪٿي آهي. مون کي هستي ڪاڏي آهي نه نهنجي هستي ڪٿي آهي.

۳۲۷. هئڻ ۽ نه هئڻ نٿو ڄاڻان ته ڇا آهي. حيرت ۾ حيران آهين ته ڪير آهين.
۳۲۸. اي پٽ! ائين سمجه ته ڪير آهين ڇا آهين. ائين ڄاڻ ته ڪجهه نه آهين.
۳۲۹. دونهي کي ڪابه طاقت نه آهي. جو نابود ڪري ٿو ڪري.
۳۳۰. تنهنجو هئڻ نه آهي سڀ هئڻ خدا جو آهي. اي فقير تنهنجو هئڻ هندي هئڻ ما آهي.

ولہ

۳۳۱. هڪڙي سياڻي ماڻهون بنسري کان پڇيو. تون اهڙي طرح بند ۾ ڇو آهين.
۳۳۲. تون هجر ۽ فراق مان آواز ڪري ٿي. جو منهنجو شوق وڌي ٿو.
۳۳۳. پوءِ انهيءَ بنسري ڇو اي شيخ پير. مون کي آواز جي ڪا خبر نه آهي.

- ۳۳۴ کیست همان کس که صد میکند
پرس از آن کس که قدر میکند
- ۳۳۵ باز پرسیدت که از دمه
چون تو کشتی دما بر آتش بهر
- ۳۳۶ گفت که ای دانا هم پر بهر
نیت مرا از دم کشتن خود بر
- ۳۳۷ کیست همان کس که دم میکند
پوسته بهین ست دموی کند
- ۳۳۸ من به بیان هیچ نیم تو تگر
هر چه بود آن بود او سر بسر
- ۳۳۹ بخیر از خود شدن وای سپر
خود تو ندان که شوی بهر دور
- ۳۴۰ دیدن گفتن که شنیدن از د
تا آن نئے آنچه بود جمله او
- ۳۴۱ بگذر کیبار گئے از ما و من
کن تو سر طوش همه خوشی
- ۳۴۲ گویا او هست نه گویا تو سئ
جو یا او هست نه جو یا تو سئ
- ۳۴۳ باز گفتم بپشیر القوال
بود پشیرش خوب سخن کمال
- ۳۴۴ بود بخط انحرافش روز روی
چگونه که ما به پیچیده روی
- ۳۴۵ از روی تو خوشی آراسته
جامه نازنین به تن ساخته
- ۳۴۶ باند یا قوت مرصع سمود
هم به زمره و بالما س زود
- ۳۴۷ ای پیاپیچه زلف او بخت
عطی کلاب لبر و بخت

۳۳۰. اهو کير آهي جو آواز ڪري ٿو. انهي کان پنج جوفدا ڪري ٿو.

۳۳۱. وري پڇيا ٿيس ته جڏهن تون هڪ دم کڻي ٿي، ته سڀني جي دم ۾ باهه پيدا ڪرين ٿي.

۳۳۲. چيائين اي سڀاڻا مان انهي کان پڇيل آهيان، مون کي پنهنجي دم کڻي جي خبر نه آهي.

۳۳۳. اهو کير آهي جو دم کڻي ٿو. هيءُ کل آهي دم اهو کڻي ٿو.

۳۳۴. تون ڏس مان ڪنهن جي وچ ۾ نه آهيان، جيڪي ڪي آهي سراسر هو آهي.

۳۳۵. اي پٽ تون پاڻ کان بي خبر ٿئي، جيڪڏهن تون پاڻ وڃائيندين ته بهري ورتيندين.

۳۳۶. ڏس ٻڌڻ پهرڻ سڀ هن کان آهي. تون نا آهيان جيڪي آهي جملو هو آهي.

۳۳۷. هڪ دفع مان ۽ اسان کي ڇڏ. تون پاڻ کي سمورو وساري ڇڏ.

۳۳۸. چونڌڙ اهو آهي ته چونڌڙ تون آهيان، ڳولهندين ته اهو آهي ۽ نه تون.

_____ وله _____

۳۳۹. قوال شهر ۾ هڪڙو واپاري هو. جنهي کي پٽ هو جو نهايت حسن وارو هو.

۳۴۰. سندس سڀن خط ۽ حال ۽ چمڪندڙ منهن هو ۽ ڪلا وار گوندي وار نانگ وانگر هو.

۳۴۱. هڪڙي ڏينهن هن پاڻ کي سينگاريو. ۽ زريءَ جو لباس بدن تي ڍڪيو.

۳۴۲. موٽي ۽ ياقوت مڙهيا. زمرد ۽ هير پاتيا.

۳۴۳. وڏو ڪڙوار لنگهڪاڙيا. عطري ڪلاب چڙڪاڙيا.

۳۴۸. خوبی زیبائی رخسار شد
خوبی چمنش در خار شد
۳۴۹. چون رُخ خود را در آینه دید
در نظرش صورت آمد پدید
۳۵۰. صورت خود دید خیال مست شد
کز بخود هم برگشته شد
۳۵۱. بدست چندین بخود آشفته بود
خود به صورت خویش چه برگشته بود
۳۵۲. گریه کرده سر را میا
نال و سر یاد بے آه میا
۳۵۳. از بحر دور و دُئی گفت او
یار بدستیم که چون غم در او
۳۵۴. اینک بے نیم آن یار را
حال بگویم کس بهش یار را
۳۵۵. یک نخی آید در دست ما
بر حسن و دیوان هم دست ما
۳۵۶. گاه برقص آید که در خردش
گاه بیان بحر کند که خوش
۳۵۷. گوید در وصل بهین بحر حسیست
تا که ندانیم که این شخص چیست
۳۵۸. در منظر آمد در دست نیست
واقف این از بحر مست نیست
۳۵۹. آمد آگاه که صاحب دله
گفت تو زین سمره واقف دله
۳۶۰. دیگر صورت نبود در میان
صورت تو هست شمای جوان
۳۶۱. بر حسن خویش تو آشفته
عاشق بر خود خود تو گشته

۱۰. هن جي گلن تي لالائي چوڪڻ لڳي. هن جو مست آليون خمار ۾ اچي ويون.

۱۱. ڇڏي هن پنهنجو منهن آڙي ۾ تڏو تڏو کيس پنهنجي صورت سهڻي ڏسڻ ۾ آهي.

۱۲. پنهنجي صورت ڏسي اهڙو مست ٿي ويو. جو هو بيخود ۽ حيران ٿي ويو.

۱۳. ڪيڙو وقت پاڻ تي پریشان هو. ۽ پاڻ پنهنجي صورت تي حيران هو.

۱۴. رستي تي رنو ٿي. ۽ تڏو اڀيون دانهون ۽ آهون ڪپائين ٿي.

۱۵. درد ۽ فراق کان هن هڪڙي چيو. يار منهنجي هٿ ۾ آهي. پر منهنجو نم چو آهي؟

۱۶. ائين چو مان يار کي ڏسان ٿو. اهو ڪنهن هو شيار سان حال اڻوڻ.

۱۷. مان هنجي حسن تي مست آهيان. ليڪن هو منهنجي هٿ نٿو ڇڏي.

۱۸. ڪڏهن ناچ ٿي ڪيو ڪڏهن جو شئي ڪيو. ڪڏهن درد جو بيان ٿي ڪيو ته

ڪڏهن ماڻ ۾ هليو.

۱۹. پيا ٿين ٿي ته هن وصل ۾ فراق ڇا آهي. چون ٿو جانا ته هي شخص ڪير آهي.

۲۰. نظر ۾ اچي ٿو مگر هٿ نٿو اچي. انهيءَ رمزي خبر مست کان سواءِ ٻي ڪي نه آهي.

۲۱. اڇو ٿو کيس هڪ صاحب دل نظر آيو. جنهن پڇيس ته توکي هن رمزي خبر نه آهي؟

۲۲. هن ٻڌائين ته تنهنجي وچ ۾ بي صورت ڪانه آهي. اي جوان ٻڌ ته اهائينهي ئي

صورت آهي.

۲۳. تون پنهنجي حسن تي پریشان ٿيو آهين. تون پنهنجو پاڻ تي عاشق ٿيو آهين.

۳۶۲ نیست بحسب زنجیره دگر

۳۶۳ خود را خود می نگری کن یقین

۳۶۴ از تو نمی یادم باشد بدون

۳۶۵ ای لیرے بگذر تو از دوی

۳۶۶ عاشق و معشوق تویی نیست شک

۳۶۷ لیل چه گفته شنوی روز را

۳۶۸ جمع شوم هر دو بیک دیگرے

۳۶۹ گر توئے آنی من میروم

۳۷۰ روز بداده است جواب این کجا

۳۷۱ گر توئے بے پاشی تا من نسیم

۳۷۲ یا من یا نسیم و یا یا کشش تو

۳۷۳ هر دو نماند بماند مکی

۳۷۴ دو تو بین دو تو بدان دو تو

۳۷۵ کس بدوئی هست تبیه میرود

چشم کشائے و تو در خود نگری

عاشق بر خود شده هم بسین

جلوه جالش تو به بین اندر دل

خود را شناس که از خود تویی

گر تو یقین داری آن هر دو یک

تا بکنم محو بحر و سوز را

هم رهم از بحر شوم یکسری

وصل نمی گرد و چون یک شوم

که ای شب باران تو بیایه کجا

در من باشم تو نمی نه دوم

هر دو نمانیم شون شون

در ره توحید نیاری شک

در ره تحقیق روئے در دو

او بمیان شک و شبه میرود

۳۳۸. تو کانسوا و پيو ڪو محبوب ڪونه آهي. تون اک ڪله ۽ پاڻ ۾ بهاتي پاء.

۳۳۹. تون يقين ڪرت تون پنهنجو پاڻ کي ذهين ٿو. ۽ تون تر پنهنجو پاڻ کي عاشق ٿيو آهين.

۳۴۰. هو توکان هڪ دم به ٻاهر نه آهي. تون هنجو حسن جمال پنهنجي اندر ۾ ڏس.

۳۴۱. اي پٽ اٿون دٻي کان ٻاهر نڪر. پاڻ کي سچاڻ ته اهو تون پاڻ آهين.

۳۴۲. عاشق ۽ معشوق تون ئي آهين انهي پرڻڪ ۾ آهي جيڪڏهن يقين اٿئي ته پئي هڪ.

۳۴۳. تون پنڌ ته رات ڏينهن کي ڇا ڇو؟ تر مان تراق ۽ سوز کي وساري ڇڏي ٿي.

۳۴۴. پئي هڪ ٻي سان گڏ ٿيون. ۽ جدا ٿي ۽ هجر جي تڪليف کان آزاد ٿيون.

۳۴۵. جيڪڏهن تون اچين ٿو ته مان مري ويڃان ٿي يعني گر ٿي ويڃان ٿي. جيتوڻيڪ

هڪ نه ٿيند اسون ته وصال نه ٿيندو.

۳۴۶. ڏينهن جواب ڏنو ته هي ٿيڪ آهي. اورات تون مون کي ڪٿين هٿ ڪري سگهندين.

۳۴۷. جيڪڏهن تون آهين ته مان نه آهيان. جيڪڏهن مان آهيان ته تون هوندين پر نه پيو.

۳۴۸. ياتون هج يا مان، هجان. تون پنڌ نه پنڌ پئي گڏ نه هوند اسون.

۳۴۹. پئي نه رهند اسون رڳو هڪ رهندو. تون وحدت جي راهه ۾ شڪ نه آڻ.

۳۵۰. تون نه ڏس، نه ڄاڻ، نه چو. جيڪڏهن حق جي راءِ ٿي هليان ته به نه ڳول.

۳۵۱. پنهنجي دٻي آهي سو پر باد ٿئي ٿو. اهو شڪ ۽ گمان ۾ رهي ٿو.

۳۷۶ چند بگفتیم کلام ای پس

۳۷۷ تو ز کجائے و کجا آمدے

۳۷۸ ای در اول که تو نابود و

۳۷۹ بودن تو نیست همه مستی است

۳۸۰ بگذر از ما و منے لے گرا

۳۸۱ ای که سپرد ورتو از تن بباش

۳۸۲ جمع شدند آن همه خفاشها

۳۸۳ در پی خورشید نهفتم همه

۳۸۴ سازم پر واز سوی آفتاب

۳۸۵ جسد بگفت که کجا خور بود

۳۸۶ تا که کجا باشد خورشید او

۳۸۷ بنور خورشید گذارید این

۳۸۸ عاقبت آن همه همه پر واز کرد

۳۸۹ آمد ام خود را نزد یک تو

تا نه تو گرد و ذره اثر

گو تو با ناز چه جا آمدے

۳۷۸ دان که یہ نابودن در بود و

تو بجان نیستی و هستی است

نیست همه هست همان یک خدا

پاک منزله تو ز ما من بباش

تا بکنم کشور خود را را با

باشم بیدار تحفتم همه

تا که به پیغم شوم کامیاب

می شنوم نامش او گرد بود

گرد بود او تا نگردد هر سو

قصد خلاف است بنده این

در طلب خورشیدم آواز کرد

اینکه می بینم او سر بر

۳۷۶. اِي پَتِ! توكي هيتو چوان ٿو. مگر توتي درو به اشره ٿئي ٿو.

۳۷۷. تون ڪير آهين ڪٿان آيو آهين. تون مون کي ٻڌا وڌ ڪهڙي جليو کان آيو آهين.

۳۷۸. پهريون ته تون هين ئي ڪونه. پر نه هاڻي مذهبان هاڻي پر آيو آهين.

۳۷۹. تنهنجو هاڻي نه آهي هيءُ هتي هن جي آهي. تون وڃي نه آهين سڀ دوست آهي.

۳۸۰. اِي فقير تون مان ۽ اسان کي ڇڏي ڏي. پير ڪجهه نه آهي فقط خدا آهي.

۳۸۱. اِي پَتِ! تون پنهنجي جسم کان آزاد ٿئي. مان ۽ اسان (خود ئي) کان پاڪ ۽ صاف ٿئي.

_____ وَله _____

۳۸۲. هڪ دفعه سڀ ڇڙا اچي پاڻ ۾ گڏ ٿيا. ته پنهنجي ملڪ کي آزاد ڪريون.

۳۸۳. اسان سڀ سچ جي پوستان نه لکند اسون. اسان بيدار ٿيون ۽ سمهين نه پئون.

۳۸۴. اسان سچ جي طرف اڏاوتند اسون. ۽ ڏسون ته اسان ڪا صواب ٿيون ٿا.

۳۸۵. سڀني چيو ته سچ ڪٿي آهي. جيڪڏهن هو هتي هاءِ هن جو نالو ٻڌون ها.

۳۸۶. ته اهو سچ ڪٿي آهي. جيڪڏهن هو هتي ته جيڪر اسان نه ڏسون.

۳۸۷. سچ نه آهي انهيءَ ڳالهه کي ڇڏي ڏيون. ائين ڄاڻون ته اها ڳالهه ڪٿي آهي.

۳۸۸. آخر سڀئي اڏاٽا. سڀني سچ جي طلب جو آواز ڪيو.

۳۸۹. پاڻ اچي هن کي نزديڪ پهتا آهيون. هاڻي هن کي صفا ڏسند اسون.

۳۹۰. باز بگویند که بگذشتند که
پیش دلیس از شمس که مارفته ام
۳۹۱. از ما خورشید دلیس افتاده است
خیال این مار ابدل استاوست
۳۹۲. کوه چپ صحرائی همه در نور
بال و پر و کس سلامت نبرد
۳۹۳. بال و پر آن باز همه بگسلید
تا که فتاوند بر زمین آهن پلید
۳۹۴. لیک چه بیند همان چشم کور
شمس عیان ست از خنده روز
۳۹۵. باشد موجود حشر ارجا
عین عیان ست بین هر کجا
۳۹۶. دیده که دیدار کند دیده اوست
دیده بی دیدن چون پاره پوست
۳۹۷. چشم کشا تا تو به بیند خدا
کوره بیند خدا ای گدا
۳۹۸. بود در اول بخون این چنین
گریه می کرد در خون حنین
۳۹۹. خون می ریخت ز دیده چنان
سرخ می گشت همه دشت آن
۴۰۰. قطره خون می افتد و بر زمین
نام لیل می شد زو هم چنین
۴۰۱. آه پیاپی ز درون می کشید
چاشنی در دوزخون می کشید
۴۰۲. نامه سوزنی لیل او می نوشت
روز بر روز آن رهبری فرست
۴۰۳. من بغم دور و رفتادم بسی
از طرف تو نه بیاید که

۳۹۰. وري چياوڻ اسان سڄ کان اڳي ٺڳي ويا آهيون. هيڏي هوڏي سڄ کان پري ويا آهيون.

۳۹۱. اسان کان پوءِ سڄ ڪري پيو. ائين نيا اسان جي دل ۾ ويٺو آهي.

_____ ولہ _____

۳۹۲. چاچل چاچا پاڻ سڀئي ڦريا. ڪنهن چاهه پريا ڪنڀ سلامت نه رهيا.

۳۹۳. پري ڪنڀ سڀني انهيءَ جاءِ تي ڇانئي وڌا. تان جو آهي پليد اچي زمين تي ڪريا.

۳۹۴. مگر اکين کان انڌا ڇا ڏسندا. ڇهڪندا سڄ خطا هر ظهور بيٺو آهي.

۳۹۵. خدا هر هنڌ موجود آهي. اک کولي ڏس ته هر هنڌ آهي.

۳۹۶. اک اما آهي جا ديدار ڪري ٿي. اک ڄاڻي ڏسي ساڪل جو ٽڪر آهي.

۳۹۷. ڪيون ڪول ته خدا ڏسين. اي فقير انڌو خدا کي ڪيئن ڏسندو؟

_____ ولہ _____

۳۹۸. پهريان مجنون هو. قتيل خون سان گريه ٿي ڪيائين.

۳۹۹. هن جي اکين مان اهڙو ته خون ٿي وهيو. جنهن کان سارو پيا پاڻ ڳاڙهو ٿي پيو.

۴۰۰. جو تڙو زمين تي ڪريو ٿي. اُن مان پاڻي جو نالو ٺهي ٿي پيو.

۴۰۱. اندر مان هڪ سڀي پويان آه ٿي هڪڙي پاڻين. ۽ درجي ڄاڻي ٿي ڇڪيائين.

۴۰۲. ليالي جي طرف خط ٿي لکيائين. روز روز ان ڏانهن قاصد ٿي موڪليائين.

۴۰۳. مان درد ۽ غم ۾ مبتلا آهيان. مگر تنهنجي طرف کان ڪوئي به نٿو اچي.

۴۴. نیت پیام آور کاید ز تو دو فتادن که نبید ز تو
۴۵. ہی چہ کنم کہ خود من رفته ام مست کہ در عشق تو من گشتم
۴۶. باتو نمی گوید کس حال ما خاک بیالوده احوال ما
۴۷. ای تو یہ بستر من آئے اگر حال چنین خاک آلودہ تگر
۴۸. زان پس عشقش عقلش را براند تاز نوکشتن داز خواندن بماند
۴۹. باز لسانے پس پیغامها او کہ بے وادیلانامها
۵۰. بعد از و حوصلہ پیغام او رفت تگر یاد کند نام او
۵۱. یسلی می کرد شب و روز آن لیے لیلی شد او نام خوان
۵۲. بعد ز مدت شد این حال او رفت یہ یکبار گے قال او
۵۳. گفت کہ انا لیے دارم خبر لیے ماییم نہ لیے دگر
۵۴. گیر و چون عشق کمالت بین یگزر و او ہم ز وجود ہم بین
۵۵. تا چو شمع عشق کمالت گرفت او ہم یکبار گے از خود برفت
۵۶. بخیمبر از خوشی تن او شد باز بہان انا الحق گو او شد
۵۷. رفت ہمیں باقی آن ماند یار ہر چہ بگوید ہمیں بی اختیار

۱۶۰۶. ڪو به قاعد ڪونهي جو تنهنجي طرف کان اچي. دور ڪرڻ توکي نه جڳائي.

۱۶۰۷. مان ڇا ڪريان جو سڀ کان پوءِ آهيان. تنهنجي عشق ۾ مان مست ٿي پيو آهيان.

۱۶۰۸. مني ۾ ٿيل منهنجو حال آهي. مگر منهنجو اهو حال توکي ڪونهي به نٿو سڻائي.

۱۶۰۹. جيڪر تون هڪ منهنجي ٿئي اچين. اهو مني ۾ ٿيل حال منهنجو اچي ڏسين.

۱۶۱۰. انهي کان پوءِ تنهنجي عشق منهنجو هوش عقل کسي ورتو آهي. تان جو کڻ پڙهڻ وسڻ
ويو آهي.

۱۶۱۱. پوءِ زباني پيغام موڪلڻ لڳو. جنهن مان اهميت پيدا ڪئي.

۱۶۱۲. پوءِ تڏهن کان پيغام موڪلڻ جو به حوصلو مليو ويو. مگر ليکي جو نالو ياد ڪندو رهيو.

۱۶۱۳. رات ڏينهن ليکي ليکي ڪندو رهيو. ليکي جو نالو هن جو ورد نٿي پيو.

۱۶۱۴. ڪجهه وقت کان پوءِ هن جو اهو حال ٿيو. جو هن کان هڪدم سوال و سروي ويو.

۱۶۱۵. چيائين ته مان ليکي آهيان مون کي خبر آهي. ليکي مان آهيان ليکي بي ڪانه آهي.

۱۶۱۶. ڏس جڏهن عشق ڪمالت وٺي ته هو پنهنجي وجود کي هٽائڻ واري ٿو.

۱۶۱۷. جڏهن شهنشاهه عشق ڪمالت ورتي ته هو هڪدم پاڻ کي وساري ڇڏي ٿو.

۱۶۱۸. هو پنهنجي ڪمالت وٺي ٿو. انهي کان پوءِ انا الحق جو اهو هٿي ٿو.

۱۶۱۹. پاڻ کان هليو وڃي باقي وڃي يار رهيو. جيڪي هڪي چيو ٿو سو اهو اختيار چيو ٿو.

۴۱۸. بنود گویا زبانی و خویش
 رست بھون از خود و ز دین کیش
۴۱۹. جز حق نایب متاثره در او
 تہمت ز ہزار بنا شد بر او
۴۲۰. اینکہ وجودش و جوری خداست
 بادشہ او گرچہ بر ظاہر گداست
۴۲۱. نعرہ منصور خدائے بزرگ
 رست بود از خویش تن آن نیکو
۴۲۲. ہم منزل خواجہ عطار بود
 واقف زین سترہ و اسرار بود
۴۲۳. شمس الحق بقرینہ درین راہ بود
 از ہمہ اسرار حق آگاہ بود
۴۲۴. با شہد از عشق ہمیں کار ہا
 گاہ و بد تخت گئے دار ہا
۴۲۵. روزی رسید ز چند ان کے
 چون گذرانیہ در اجنبی
۴۲۶. ہر ہمہ مرغان کہ بہ آباد خوش
 در شہر سرانند ہمہ شاد خوش
۴۲۷. چون کہ بگورستان جا کر داید
 وطن پر ایحیائی کردہ اید
۴۲۸. چنبر بد و داد جواب این عقول
 تالہ دانی شنوای بوالفضل
۴۲۹. بہست مکانیم بویہ رائے
 اورا تہمیلیت کہ دیانہ
۴۳۰. این وطن ہاست چہ آباد تر
 ہر کس سے آید آد تر
۴۳۱. تا سو شہر آن نرو و پیچ کس
 زمین سب سے کہ دم آباد بس

۴۱۸. يعني هونهنبي وجود کان آزاد شي ٿو. اهو دين ۽ مذهب کان پڻ آزاد ٿئي ٿو.

۴۱۹. جنهن ۾ رحمت کان سواءِ ٻيو ڪجهه نه رهيو. هن تي ڪابه تهمت اچي نٿي سگهي.

۴۲۰. هيءُ جو وجود آهي خدا جو وجود آهي. اهو بادشاهه آهي اگرچہ بظاهر فقير هجي.

۴۲۱. منصور خدا جي چونڊ وٺيو. اهو نيڪ مرد پاڻ کان آزاد ٿيو هو.

۴۲۲. خواجه عطار هجي به ساڳي منزل هجي. هو به سمورن رازن ۽ رموزن کان واقف هو.

۴۲۳. ٽنهن تيرين پڻ انهيءَ رستي تي هو. هو الله جي سمورن اسرارن کان واقف هو.

۴۲۴. عشق جا اهي ڪم آهن ته ڪڏهن تخت تي ويهاري ته ڪڏهن سولي تي لٽڪائي ٿو.

۴۲۵. هڪڙي ڏينهن چيري کان پيپي ويو. ته هن جاءِ ۾ گهٽو چوڻو رهيو.

۴۲۶. سڀئي پکي آباد ۽ خوش آهن. اهي سڀئي شهر ۾ شاديءَ خوش آهن.

۴۲۷. توڙي برستان ۾ ڪئين جاءِ ٺاهي آهي ۽ اتي بيجا وطن بنايو آهي.

۴۲۸. چيري جوتاب نوت هجي هڪڙي عقل جي ڳالهه آهي جو نٿو ڄاڻي مون کان ٻڌي بي سمجهو.

۴۲۹. ويرانن ۾ منهنجي جاءِ آهي. اهي ان کي خبر آهي جو ديوانو آهي.

۴۳۰. هيءُ منهنجو وطن ڪهڙو نه زياده آباد آهي. هر ڪوئي زبانه آزاد هتي اچي ٿو.

۴۳۱. ته اهو ماڻهون وري موٽي شهر نه ويندو. پڻ انهيءَ سبب ڪري هيءُ جاءِ آباد ڪئي اٿم.

۴۳۲. شہر شام بہت روجے با روز بروز آید در وطن ما
۴۳۳. ز اینجہ آن طرف نیاید کے زان طرف این طرف میانید بسی
۴۳۴. چتر پود بستن دل بافت نیست فنا این جا باشد بقا
۴۳۵. این ست نصیحت سپرم گوشدار باش خبر دارانہ این ہوشدار
۴۳۶. باش تو فرزانہ ز دیوانگی ہست ہمین کار بمر دانگی
۴۳۷. گر تو ز مایہ سی دیوانہ باش درد و جہان بچون مروانہ باش
۴۳۸. ای جزمے ہمہ ناقابل است غافل و غافلے و غافلے ست
۴۳۹. مستی آنست کہ از خود رہد غافل از کار جہان مے شود
۴۴۰. تاز تو دوستی از کار جہان عاشق باشی و بیانی امان
۴۴۱. بگذر از کار جہان لے سپر یکجا آن کن تو ز ماسر بسر
۴۴۲. کار جہانی جملہ ابر بود خود بہ ہائے تو بہ ہست بر بود
۴۴۳. ای تو بہ تنہائی خود را انگن تاکہ شوی درد و جہاں صف شکن
۴۴۴. کار جہان وال کہ پریشانی عاقبت این کار پیشانی ست
۴۴۵. گشتن زین کار جہان بخیر ہر کہ بختی ست بود او خیر

۱۶۱۳. ادا پنحو شهر مون ڏانهن موٽ ڪريو. روز روز منهنجي وطن ڏانهن اچي ٿو.

۱۶۱۴. هن جاء تان ڪوئي موٽي گهر نٿو وڃي. مگر اها ن جي جاء تان هر ڪو منهنجي

جاء ڏانهن اچي ٿو.

۱۶۱۵. فنا سان دل جو ڪهڙو بندڻ آهي. هتي فنا آهي مگر بقا آهي.

۱۶۱۶. پت هڻي نصيحت ڪن ڏئي ٻڌ. هوش رک هن کان خبردار ٿي.

_____ وَله _____

۱۶۱۷. تون هريائي کي ڇڏي عقل وارو ٿئي. هتي ڪم مردانگي جو آهي.

۱۶۱۸. جيڪڏهن تون مون کان پڇين ڏيوانو ٿئي. ٻنهي جهانن ۾ مردن وانگر ٿئي.

۱۶۱۹. مستي کان سواءِ ٻي سڀ بي عقلي آهي. اها بي خبري، بي خبري، بي خبري آهي.

۱۶۲۰. مستي اها آهي جو پاڻ کان آزاد ڪري ٿي. پر دنيا جي ڪم ڪار کان غافل ڪري ٿي.

۱۶۲۱. عاشق ٿي ته توکي دنيا جي سڀني ڪمن ڪارن کان نجات حاصل ٿئي.

۱۶۲۲. اهي پت دنيا جي ڪم ڪار کي ڇڏي ڏي. پاڻ کي توهان کان منهن آزاد ڪر.

۱۶۲۳. دنيا جو ڪم ڪار خراب آهي. پاڻ کي ان کان آزاد ڪر ته بهتر آهي.

۱۶۲۴. تون پاڻ کي اڪيلا ٿي ڇڏ. ته ٻنهي جهانن ۾ قطار پيچندڙ ٿين.

۱۶۲۵. دنيا جو ڪم ڪار پريشاني آهي. ان ڪم جي پڇاڙي پشيماني آهي.

۱۶۲۶. دنيا جي ڪم ڪار کان بيخبر اهو ٿيندو. جو حق جي رستي تي هوندو ۽ باخبر هوندو.

۴۴۶. بگذر از خوشتن ای مرد کار
ورنه بپاشی به محال توار
۴۴۷. قصه کوتاه کن از حبال
چند بگویم عیان در بیان
۴۴۸. بگذر از شر فرزانگی
چند همه هست به دیوانگی
۴۴۹. آنکس دیوانه درین ره نشد
دان که سزاوار شهان نشد
۴۵۰. آنکه بود عاقل از کار خویش
یافته او در خود آن یار خویش
۴۵۱. یار نه دورست آن نزدیک تر
لیک ز اسرار خودت بنحیر
۴۵۲. این خودی خویش که دانست
ناحق بر کذب کربسته
۴۵۳. این خودی دوست بداند اگر
تا تو کجاست ای بی خبر
۴۵۴. تا تو تجیزه که چون انیمیا
گر دولل ذات خدا در عیان
۴۵۵. چوں که یثام یک بخار بود
شترش در زیر گراں بار بود
۴۵۶. رفت سوروم بسوداگرے
تا که شد همه جامه زری
۴۵۷. تا به قضا در ره شترشن کرد
بارش افتاد برفت او کرد
۴۵۸. گر یکنان تا خبر شد پُر ز درد
اشتر تا خوب بود او چون کرد
۴۵۹. گفت گراں قیمت این شتر بود
تیز روان تیز روان می نمود

۴۴۱. اي مرد تون پال کي وساري ڇڏي. نت خوار خراب ٿيندڙين.

۴۴۲. دنيا جي ڪالهن کي ڇڏي ڏي. توکي مان صفا بيان ڪري ٻڌاين ٿو.

۴۴۳. انهي عقل واري شرڪي ڇڏي ڏي. سچو خير ديوانگي سان ساڻ آهي.

۴۴۴. جيڪو ماڻهو ان هن رستي ۾ ديوانو نه ٿيو. سمجهه (هو بادشاهي جي لائق نه آهي).

۴۴۵. جنهن پاڻ هن ڪم ڪار کان آزاد ڪيو. سمجهه ته هن پنهنجي يار کي پاڻ ۾ پاڻو.

۴۴۶. يار پري نه آهي مگر ويجهو آهي. مگر تون هن راز کان بي خبر آهين.

۴۴۷. هي ڇو تون پنهنجي هستي سمجهين ٿو. سو تو ڪوڙ تي ڪمر ٻڌي آهي.

۴۴۸. هي هستي هن جي آهي. اي بي خبر تنهنجي هستي ڪٿي آهي؟

۴۴۹. جيڪڏهن تون پاڻ کي وڃان ڪڍي ڇڏيندين ته خدا جي ذات توکي ڏسڻ ۾ ايندي.

وله

۴۵۰. شام ملڪ ۾ هڪڙو واپاري هو. جهجهي اُن تي گهڻو بار لڌيل هو.

۴۵۱. هورو ملڪ ۾ دانن سو اڳيري لاءِ ويو ٿي. ذري جي پوشاڪن جي وڪري ڪرڻ لاءِ.

۴۵۲. اتفاق سان سندس اُن رستي ۾ مري ويو. بار ڪيري ڪري هوهليو ويو.

۴۵۳. واپاري درد مان اُن جا پار ڪڍڻ لڳو. ته منهنجو ڏاڍو سٺو هوجو مري ويو.

۴۵۴. چيائين ٿي. منهنجو اُن وڏي قيمت وارو هو. ڏاڍو پلو هو ۽ تڪو هلندو هو.

۴۴۰. چند بهار داده بودم بر او / خوب تر آن بود همه تیز رو
۴۴۱. باز بخت او بکیرت لب / بار این بردار دیگر هست کمی
۴۴۲. آن که کد ام است که بی برد بار / اختر هم یار هم و کیست یار
۴۴۳. قوت این شتر من را نبود / کاش آن شخص دگر می نژود
۴۴۴. شخص دگر هست بهمان دهنها / کار همه می کند وای جوان
۴۴۵. تا تو نیای و هم اندر یقین / قوت ز دست گذر کن ازین
۴۴۶. شتر بود جسم تو دان ای سپر / باور بر او نمکن زو گذر
۴۴۷. ای بختانی ست بقاریاب / بگذر از بر بسین آفتاب
۴۴۸. لیکه تومی دانی رفتن مراست / هم بشنیدن هم گفتن مراست
۴۴۹. گفتن تو نیست که گویای اوست / دیدن تو نیست که بینای اوست
۴۵۰. این همه رفتار از بوده است / تو نو گفتار از بوده است
۴۵۱. روز دشت آن نام خدا یاد کن / جزا شش هر همه بر باد کن
۴۵۲. روی بگردان زو طائف همه / نام خدا هست حتائف همه
۴۵۳. نام خدا را تواند کردان / گرد و زاده علم عین عیان

۴۶۷. هتي مان ڪيتري نه قيمت خرجي هئي. تڏا ڏس هڻو ۽ تڏا ڇو تيز هو.

۴۶۸. وري ڪهڻي حيرت ۾ پئجي ويو. هڪو آهي اهڙو جو هي ٻار پاڻ تي ڪشي.

۴۶۹. اهو هن وانگر ڪير آهي جو ٻار ڪشي. هيءُ اُن هيءُ ٻار ڪهڙو ڀار آهي جو ڪشي.

۴۷۰. اها طاقت تنهنجي اُن جي نه هئي. اها طاقت ٻيو شخص پيدا ڪري ٿو.

۴۷۱. اهو شخص اڀيو آهي جو اندر لڪل آهي. اي جوان اهو ئي سڀ ڪم ڪري ٿو.

۴۷۲. تون پنهنجي يقين ۾ وهڻ نه وجه. اها قوت هنجي آهي بي ڳالهه ڇڏي ڏي.

_____ وَلَہ _____

۴۷۳. اي پٽ اچان ته اُن تنهنجو جسم آهي. انهيءَ کي اعتبار نه ڪر انهيءَ کي ڇڏ.

۴۷۴. هي فائيتو آهي. تنهن ڪري تون يقا کي هٿ ڪر.

۴۷۵. اوتون سمجهين ٿو ته هلي منهنجو آهي، ٻڌڻ منهنجو آهي ڳالهائڻ منهنجو آهي.

۴۷۶. ڳالهائڻ تنهنجو نه آهي اهو هن جو ڳالهائڻ آهي. تنهنجو ڏس نه آهي ڏسندڙ هو آهي.

۴۷۷. هي سموري رفتار هنجي آهي. هي نئين نئين گفتار هنجي آهي.

_____ وَلَہ _____

۴۷۸. رات ڏينهن خدا جي نالي کي ياد ڪر. انهيءَ نالي کانسواءِ ٻي سڀ کي برباد ڪر.

۴۷۹. بيان سڀني وظيفن کان مذهب مٿ. جو خدا جو نالو ڪل نعمت آهي.

۴۸۰. خدا جي نالي کي تون ٿورو نه سمجه. انهيءَ مان سمورو پاڻي عالم حاصل ٿئي ٿو.

- ۴۴۔ بود کے طالب صادق مرید آمد در خدمت خواجہ فرید
- ۴۵۔ گفت مرارہ نمونے بکن در دو جہاں بخت فروزی بکن
- ۴۶۔ اسم بہان گو کہ بخوانسم ما ای تو ولے اللہ دانسم ما
- ۴۷۔ شیخ چون سوال آن طالب شنید اور از جسد مریدان گزید
- ۴۸۔ گفتش و اللہ اللہ بخوانسم ہمیں پاک بدان ای جوان
- ۴۹۔ طالب با صدق و بیعت گرفت شامل با اسم قدر گشت رفت
- ۵۰۔ بعد کے ساعت باز آمدہ بستر باز و بہ نیاز آمدہ
- ۵۱۔ در خدمت شیخ ہمیں عرفی کردہ دل من را اسم اللہ ہم کس شد
- ۵۲۔ شیخ بر پیر رسید از وای پیر کافر گشتے و تو مرتد ہو
- ۵۳۔ از چہ سبب مرشد تو گشتہ کہ این سخن از کافر می گفت
- ۵۴۔ گفتش بر سخن ہمیں گوش دار می کنم آن سر ہمہ آشکار
- ۵۵۔ تاکہ ہمے رستم در کو یگو ہر ہمہ می گفت ہو اللہ ہو
- ۵۶۔ اسم بدو کان ضعیف از اسم اللہ اللہ ہمہ اظہار ہم
- ۵۷۔ ہر کس گوید اسم اللہ را کو چہ یکو چہ ہمہ باللہ را

۴۷. هڪڙو مددگار وارا طالب مريد هو. سوڻو اچي فريد الدين جي خدمت ۾ ويو.

۴۸. کيس عرفي ڪيائين ته مون کي خدا جي راڌ ڏيکار. جنهن جي ڪري منهنجي

جهان ۾ بخت بالا ٿي.

۴۹. ۽ عرفي ڪيائين ته مون کي اهو نالو ڏي ته مان پير پڙهان. اچي ولي الله توکي سڀ

نيڪ روشن ٿي آهي.

۵۰. شيخ جڏهن انهي طالب جو سوال ٻڌو ته هن کي سڀني مريدن کان پيشه ڪيائين.

۵۱. هن حڪم ڪيس ته وڃ ۽ الله الله پيو پڙه. اچي جتان هي پاڪ نالو سمجه.

۵۲. طالب سڀني دل سان بيت ڪئي. ۽ وڃي الله جي نالي ۾ مشغول رهيو.

۵۳. ڪجهه وقت کانپوءِ هو موٽي آيو. پاڻهن ٻڌي نياز عرفي رکيائين.

۵۴. شيخ جي خدمت ۾ هي عرفي ڪيائين ته الله جي نالي ۽ انهن منجهي دل ڌڻي آهي.

۵۵. شيخ چيس ته اڃا پٽ. تون ڪافر ۽ مرتد ٿي پيو آهين.

۵۶. ڪهڙي سبب ڪري تون مرتد ٿي پئين. هو اهو ڪافون وارو اکر توڃي آهي.

۵۷. هن عيبن ڪيو ته منهنجي ڳالهه دل سان ٻڌو. مان اهو سمورو راز ظاهر ڪيائين.

۵۸. پوءِ مان گهڻي گهڻي ۾ ويو. ته سڀ ڪنهن الله الله ٿي چيو.

۵۹. مان بازار ۾ ويو. دڪان تي ويو. ته سڀ ڪنهن هٿ الله الله جو نالو ظاهر ڪيو.

۶۰. سڀ ڪنهن الله الله ٿي چيو. هڪڙو هڪڙو. الله جو نالو ڪيو.

۴۸۸. غیرت در خاطر برآورد
 ۴۸۹. اسم بگوشه چه مرا شیخ گفت
 ۴۹۰. شیخ از و این سخن چون شنید
 ۴۹۱. گفتش یک پاره خشت آوری
 ۴۹۲. آن کس بر خاست کلوخ آورد
 ۴۹۳. شیخ همان پاره کرده بدست
 ۴۹۴. بعد از یک دم بکشد و دست
 ۴۹۵. داد باد گفتش حال ابرو
 ۴۹۶. آمد آن شخص ببازار باز
 ۴۹۷. بر هر دو کان همه را می نمود
 ۴۹۸. گفت در اول یک حلوائیش
 ۴۹۹. گفت در دوم پیازم بگیر
 ۵۰۰. سوم گفت که به پیانه شیر
 ۵۰۱. بعد از آن باز بهراف وقت

ایحبا اسم این ز کجا آمده
 پیش از من ظاهر در شهر گشت
 آبی پر در در سوزش کشید
 تا بکشم با تو همی یادری
 در خدمت شیخ نهاد پدید
 ظاهر آن بود کلوخه ز خشت
 گوهری قیمت گشته ز خشت
 در همه بازار بهایش بخو
 لیک نه او بود هم آگاه راز
 قیمت آن چیست بگویند و د
 گیر یک انار شکر سائیش
 با تو و هم لیک نیازم بگیر
 گیرم از تو که شوی و پذیر
 داد باد گوهر قیمت محبت

۴۸۷. تنهنجي دل ۾ غيرت آئي. هي الله جو نالو هٿ ڪڍين آيو.

۴۸۸. مون کي ته مرشد ڪن ۾ الله جو نالو پڙايو. مون کان اڳ هي نالو شهر ۾ ڪيئن پڙايو هئو.

۴۸۹. شيخ جڏهن هن کان هي لفظ ٻڌ ته درد ۾ سوز مان آڦا پريائين.

۴۹۰. فرمايائين ته هڪڙو سر جو ٽڪر کڻي اچ. ته مان تنهنجي من و ڪيان.

۴۹۱. هو شخص وٺو ۽ هڪڙو ٻار جو ٽڪر کڻي آيو. ۽ اچي شيخ جي اڳيان رکيائين.

۴۹۲. شيخ اهو ٽڪر هٿ ۾ کنيو. ظاهر ته اهو ٽڪر سر ۽ پٿر هيو.

۴۹۳. ٿوري دير بعد جڏهن شيخ هٿ کوليو ته اهو سر جو ٽڪر بي بهاموئي ٿي پيو.

۴۹۴. هن کي اهو هٿ ۾ ڏيئي حڪم ڪيو ته. انهي جي هٿ ۾ وڃي بازار مان بها ڪٽاڙ.

۴۹۵. هو شخص موٽي بازار ۾ آيو. مگر هن کي انهي راز جي خبر نه هئي.

۴۹۶. هر ڪنهن دڪان تي سڀني کي ٿي ڏيکار يائين ۽ هنن کي چيائين ٿي ته ٻڌايو ته

هن جي قيمت ڪيتري آهي.

۴۹۷. پهريان ڪهڙي حلواڻي چيس ته. هڪ ٽڪر ڪنڊ جي مٺائي جو من جي قيمت آهي.

۴۹۸. ٻي چيس ته ٿور ۽ ٻيو دڪان. جو توکي ڏيان ٿو مگر بياڙ ڪر.

۴۹۹. ٽين چيس ته کير جو پيالو وٺ. اهو توکي پسند ايندو.

۵۰۰. تنهن کان پوءِ وري صراف وقت وٺو. جنهن کي موٽي ڏنائين ۽ هن کي چيائين ته

هن جي قيمت ٻڌايو.

۵۰۲. گفت مرا فاش کہ میں بی بہا است
ہر چہ بگوئی گفتن تو رواست
۵۰۳. بہت میں گو ہر عسر عالی قدر
نہست میں کہ باین سیم وزر
۵۰۴. ای کہ تو ہر چند بگوئی بگو
تا بد مہم بالذوالذہاجو
۵۰۵. این کہ ہر امنی نگری پر نہست
ہر چہ بگوئی آن ہر آن بہترست
۵۰۶. قیمت گو ہر کہ نہ داریم من
گر تو ہے جان نثاریم من
۵۰۷. باز مرا فاش گھر آن گرفت
ز روز بازار ہمان باز گشت
۵۰۸. آمد در خدمت آن شیخ پیر
کہ وہ بیان ہمہ اوئی تطہیر
۵۰۹. شیخ بگفتش و گران باشناس
بودہ مرا فاشی در شناس
۵۱۰. قرب آن ثناعت قدر او یافت
دیگر ہر کس ز گھر سر یافت
۵۱۱. قدر میں گو ہر چیز ہرے
تا شناسد کس تو بنگرے
۵۱۲. قدر بدان اسم خدا این چنینست
بجو کہ قرب ہمان و ہمینست
۵۱۳. ای اسم اللہ بخوان یا قدر
قرب نہ اند نہ اند آن مگر
۵۱۴. قرب ہمان دار کہ مرا فاش گفت
بگذر یکبار گھر از ہمت ہشت
۵۱۵. نہست قدر آشناس این عالم را
نہر و آگاہ کے حاتم را

۵۰۲. صرف چيس ته هي بي بهاموتي آهي. جيڪي تون چوپن سو توکي مباح آهي.
۵۰۳. هي موتي وڌي قيمت وارو آهي. جنهن جي برابر سون ۽ چاندي موجود نه آهي.
۵۰۴. جيترو تون چوپن سوچيو. ته مان توکي ڏيان تون مون کي ٻڌا.
۵۰۵. هي جاءِ ذهين سان سون سان پرلي آهي. جيترو توکي وڻي اوترو کڻ اهو چڱو اٿس.
۵۰۶. هن موتي جي قيمت مون کي آهي. جيڪڏهن تون ڏيندين ته مان جان قربان ڪند.
۵۰۷. پوءِ صرف کان موتي موني ورتائين. ۽ جلدي بازار مان موتي گهر آيو.
۵۰۸. پوءِ انهي شيخ پير جي خدمت ۾ آيو. ۽ سمورو بي نظير بيان عرض ڪيائين.
۵۰۹. پير چيس ته بيا سڀ بي شناس هوار صرف اهو صرف اهو جان وارو هيو.
۵۱۰. هن جو قرب ميا تو ۽ قدر ڪيو. ۽ ٻين انهي موتي کان منهن موڙيو.
۵۱۱. جو هو جو قدر جوهر جي هائڻ. ۽ ڏس ته بيان شاهاڻ.
۵۱۲. سمجه ته خدا جي نالي جو قدر پڻ آهي. گوهر وانگر سندس قرب اهڙو آهي.
۵۱۳. الله جو نالو قدر سان پڙه. آهي سندس قرب شاهاڻ سڀاڻ.
۵۱۴. انجو تارو ڏوڪر جهڙو صرا ڪيو. هڪ دفعه ستن ۽ اٺن کي درگزر ڪر (چٽا مندا).
۵۱۵. هن نالي جو قدر عام کي ناهي. ڪنهن به غلام کي انهي جي واقفيت نه آهي.

۵۱۶. اسم بخوان اسم بخوان اسم بخوان
 ذکر لے کن شوی از بے خودان
 ۵۱۷. اسم بسی خوان کہ از بخود لیت
 تا بوظائف تو بسین هد خود لیت
 ۵۱۸. بخود دے از ذکر بسی می شود
 و بہ ہمیں دان بخشی می شود
 ۵۱۹. سردار سردار بنی اکرم
 بہت در اول خندانی رحیم
 ۵۲۰. تاز علایمان یکے این سلام
 رہبر نامہ ہمہ کردہ تمام
 ۵۲۱. نامہ این در قلم آورہ اہم
 بہر میدان بیان کردہ اہم
 ۵۲۲. بہت عجیب تویدان این کلام
 رہبر نامہ تم شرف و سلام

تَمَّتْ بِالْخَيْرِ

۵۱۶. نالوون، نالوون، نالوون. ذکر گهڻو ڪر جو ان کان بي خود ٿي وڃين.

۵۱۷. گهڻا دفعه نالوون جو ان کان بي خود ٿي ٿي. ٿڌس ته وظيفن ۾ سو خودي آهي.

۵۱۸. بي خودي گهڻي، ڏڪر ڪرڻ سان ٿئي ٿي. اڀا خدا جي خاص مهيا ٿي آهي.

جو ڪنهن تي ٿئي ٿي.

۵۱۹. نبي ڪريم صلي الله عليه وسلم خدا جو راز دان آهي. خدا ئي خود انهي کان شروع ٿي.

ٿئي.

۵۲۰. سندس غلامن مان هيءُ هڪ غلام آهي. رهبر نامه مان پورو ڪيو.

۵۲۱. هيءُ جو نامون چو لکيو اٿس. سومري دن جي رهبري لاءِ بيان ڪيو اٿس.

۵۲۲. تون سمجه ته هيءُ ڪلام قبول پيل آهي. رهبر نامه مان پورو ٿيو. هن جي سلام.

تَعَتَّ بِالْخَيْرِ

تصنيفات قاضي علي اڪبر درازي

- سنڌي ڪتاب ۱. اولهه درازي ۲. داتا درازي ۳. درد جو داستان.
۴. عشق حبيب ۵. قوت العين رسول ۶. بيت الرضوان ۷. سخي سرتاج.
۸. شهنشاه عشق ۹. سرتاج الشعراء ۱۰. فاتح سنڌ ۱۱. ديوان غلام اڪبر ۱۲. ديوان
ڪوچهي ۱۳. سوانح حيات ڪوچهي فقير ۱۴. مثنوي عشق نامه ۱۵. مثنوي درد نامه.
۱۶. مثنوي گداز نامه ۱۷. مثنوي رهبر نامه ۱۸. مثنوي راز نامه ۱۹. مثنوي تار نامه.
۲۰. ديوان خدائي ۲۱. سفر نامه ايران و عراق ۲۲. انتخاب سنڌي ڪلام ۲۳. قصو
۲۴. عشق عجب اسرار ۲۵. شاعر اعظم ۲۶. شاعر هفت زبان و خريپاڪستان.
۲۷. مڪمل سوانح حيات پيل سرمست ۲۸. سدا حيات شاعر ۲۹. الله ۳۰. دنيا ۳۱. فيض فاني
- اُردو ڪتاب :- ۳۱. شاعر هفت زبان ۳۲. مختصر سوانح حيات ۳۳. عظيم شاعر و
مفكر ۳۴. مثنوي وحدت نامه ۳۵. مثنوي وصلت نامه ۳۶. غزل بحر طويل.
۳۷. نهضت تصوف ۳۸. سرتاج الشعراء ۳۹. انتخابات اُردو ڪلام سوانح حيات ۴۰. انتخاب
سوانح حيات ۴۱. انگريزي ڪتاب ۴۲. گريٽسٽ پوٽ ۴۳. انٽرنيشنل پوٽ.
- زير طبع :- ۴۴. اولهه درازي جي مددگار ۴۵. سنڌي ترجمون ديوان
آشڪار ۴۶. اُردو ترجمون ديوان آشڪار.